

dfir

DANMARKS FORSKNINGS- OG
INNOVATIONSPOLITISKE RÅD

Praksis ind i forskning
– forskning ud i praksis:

**Ti år med forskning
og udvikling ved
professionshøjskoler
og erhvervsakademier**

Danmarks Forsknings- og
Innovationspolitiske Råd

Publikationen kan hentes på www.ufm.dk/dfir eller rekvireres fra
Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råds sekretariat, e-mail DFiR@ufm.dk

Udgivet af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd
Maj 2023
Uddannelses- og Forskningsministeriet
Børsgade 4
1215 København K.

Design og tryk: Stibo Complete
Oplag: 100

ISBN til web: 978-87-93807-62-4
ISBN til tryk: 978-87-93807-63-1

Praksis ind i forskning
– forskning ud i praksis:

Ti år med forskning og udvikling ved professionshøjskoler og erhvervsakademier

Danmarks Forsknings- og
Innovationspolitiske Råd

Indholdsfortegnelse

Forord	7
Kapitel 1 · Sammenfatning og anbefalinger	8
Politiske ambitioner og mål for området – et uudnyttet potentiale	9
Større og mere langsigtede bevillinger	9
Kompetencer til at udmønte ekstern finansiering skal styrkes og samles	10
Kvalitetsvurdering	10
Kapacitetsopbygningen skal fortsætte, bredden skal sikres	11
Kapitel 2 · Indledning og baggrund	12
Implementering og skalering af den anvendelsesorienterede FoU	12
Afgrænsning	13
Det samlede lovgrundlag	17
Kapitel 3 · Vidensamarbejde	23
Praksis ind i forskning: Relevans og inddragelse af praksis i forskningsprocessen	25
Forskning ud i praksis: Et uudnyttet potentiale for implementering og skalering	29
Vidensamarbejde med universiteterne	36
Kapitel 4 · Rammer for FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier	42
De politiske ambitioner med området	42
Små FoU-miljøer	43
Ekstern finansiering af FoU ved professionshøjskolerne	46
Vurderingskriterier	54
Kapitel 5 · Baggrund og metode	58
Interessentsamtaler	58
Spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier	58
Ekstern finansiering af FoU projekter 2019-2021	60
Følgegruppe og dialog med henholdsvis professionshøjskoler og erhvervsakademier	61

Tak til	63
Medlemmer af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd 2020-2023	64
Referencer	65
Noter	67
Bilag A · Succesrater ved Danmarks Frie Forskningsfond og Innovationsfonden	69

Forord

Erhvervsakademierne og professionshøjskolerne har siden 2013 haft til opgave at bedrive praksisnær og anvendelsesorienteret forskning og udvikling (FoU). FoU-aktiviteterne skal først og fremmest bidrage til højere kvalitet i institutionernes egne uddannelser. Men derudover skal de styrke kvaliteten i praksis. FoU-aktiviteterne skal således være med til at sikre bedre undervisning i landets folkeskoler, bedre daginstitutioner, bedre sygepleje i kommuner og på hospitaler samt bedre og mere bæredygtige produkter og ydelser i små- og mellemstore virksomheder. FoU skal altså med andre ord bringe nytænkning og innovative løsninger ind i både den offentlige og private sektor.

I de kommende år forventes særligt Danmarks velfærd at komme under yderligere pres. Det vil blive en udfordring at sikre, at kvaliteten af den offentlige service kan følge med den demografiske udvikling. Ungdomsårgangene bliver mindre, mens der kommer flere ældre borgere og småbørn. Det diskuteres derfor, hvordan Danmark kan sikre sig mod en eventuel mangel på velfærdsprofessionelle.¹ Professionshøjskolerne FoU kan være med til at sikre højere kvalitet og imødekomme krav om øget produktivitet blandt andet på velfærdsområdet.

De seneste år har der tilsvarende været fokus på at fremme FoU i de små og mellemstore virksomheder, herunder vidensamarbejder med videninstitutioner. De små og mellemstore virksomheder udgør den primære aftager af erhvervsakademiernes dimittender.

Erhvervsakademiernes FoU-aktiviteter skal derfor styrke videnkulturen på erhvervsakademierne og forskningsunderbygge uddannelserne.

Det er DFIR's håb, at rapportens anbefalinger vil styrke de danske professionshøjskoler og erhvervsakademiernes FoU og dermed den viden, vores velfærd og bæredygtige vækst bygger på. Rammerne for FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier har konsekvenser for anvendelsen af viden, teknologi og innovation i den offentlige og private sektor.

Projektet baserer sig på en spørgeskemaundersøgelse blandt FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier, 15 interessentsamtaler, samt en række møder, suppleret af indhentning af data om institutionernes eksterne FoU-finansiering. DFIR retter en stor tak til de mange, der har bidraget med uvurderlig viden og sparring undervejs. Det gælder først og fremmest projektets følgegruppe, de mange forskningsaktive medarbejdere, der tog sig tid til at udfylde DFIR's spørgeskema, og de mange interessenter, der talte med DFIR under interessentsamtaler og møder.

Frede Blaabjerg

Formand for Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd
Juni 2023

Kapitel 1

Sammenfatning og anbefalinger

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFiR) igangsatte i 2022 projektet "Praksis ind i forskning – forskning ud i praksis: Ti år med forskning og udvikling ved erhvervsakademier og professionshøjskoler". Formålet med projektet var at undersøge, om de aktuelle rammer for forsknings- og udviklingsaktiviteterne (FoU-aktiviteterne) ved erhvervsakademier og professionshøjskoler understøtter vidensomsætningen til praksis hensigtsmæssigt. Anledningen er, at det i

2023 er ti år siden, at erhvervsakademier og professionshøjskoler dels fik en ny opgave med at varetage praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter, dels fik et nyt finanslovstilskud til FoU-aktiviteter.

Gennem en spørgeskemaundersøgelse (se Bilag B, som forefindes på DFiR's hjemmeside), flere interessentsamtaler og følgegruppemøder, en rundbordssamtale med centrale interessenter samt indhentning af data om

ekstern FoU-finansiering fra de enkelte institutioner, har DFIR dels afdækket forudsætninger og barrierer for et velfungerende vidensamarbejde, dels vurderet rammebetingelsernes betydning for kvaliteten i FoU-aktiviteterne og omsætningen af viden til praksisfelterne. Se kapitel 5 for en uddybning af projektets metode.

På baggrund af projektet giver DFIR anbefalinger til, hvordan man kan indrette gode rammer for professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes FoU-aktiviteter og vidensamarbejde med praksisfelter og universiteter, så arbejdet med at bringe FoU i anvendelse i praksis understøttes endnu bedre.

Politiske ambitioner og mål for området – et uudnyttet potentiale

Meget tyder på, at der er rum for, at en større andel af professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes FoU-aktiviteter kan bidrage til udviklingen af velfærdssektoren og af de små og mellemstore virksomheder.

DFIR vurderer, at selvom ikke al FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier kan og bør implementeres og skales i praksisfelterne, er der et uudnyttet potentiale for at løfte implementeringen og skaleringen heraf. De nuværende rammer og midler understøtter således ikke i tilstrækkelig grad lovgrundlagets mål om at styrke praksisfelterne. Og dermed aftagerne af FoU-viden og resultater.

En national strategi for forskning og udvikling, der omfatter professionshøjskoler og erhvervsakademier, bør udvikles i tæt samarbejde med relevante aktører, herunder professionshøjskolerne og erhvervsakademierne selv. DFIR opfordrer til, at nedenstående anbefalinger angående finansiering og kvalitetsvurdering indgår i strategien. Strategien bør også inkludere en analyse af, hvorvidt aftagerfelterne har den nødvendige kapacitet til at optage og implementere ny viden. Strategien kan med fordel også indeholde en afklaring af efterspørgslen efter FoU udført ved de to institutionstyper samt en afdækning af områder med særligt potentiale herfor. Strategien bør have et helhedsorienteret blik på den praksisnære og anvendelsesorienterede FoU udført ved professionshøjskoler og erhvervsakademier. FoU-opgaven ved professionshøjskoler og erhvervsakademier bør desuden betragtes som en integreret del af det øvrige forsknings- og innovationssystem i Danmark.

Større og mere langsigtede bevillinger

Professionshøjskoler og erhvervsakademier får mange små bevillinger til FoU. DFIR vurderer, at det er en af barriererne for at sikre impact og skaling af FoU i praksis. DFIR ser derfor et potentiale i, at private og offentlige bevillingsgivere udmønter større og flerårige bevillinger til FoU-projekter. Det vil understøtte den langsigtede kapacitetsopbygning i FoU-miljøerne og styrke impact og skaling i praksis.

Anbefaling

Vil regeringen indfri den del af formålet med lovgrundlaget, som handler om at bringe ny viden til praksisfelterne, anbefaler DFIR, at regeringen udvikler og fremlægger en visionær, national strategi for forskning og udvikling, der omfatter professionshøjskoler og erhvervsakademier.

Anbefaling

Offentlige og private bevillingsgivere bør styrke adgangen til større og flerårige FoU-bevillinger. Dels vil det understøtte den langsigtede kapacitetsopbygning i FoU-miljøerne, dels vil det sikre større impact af FoU i praksis.

Kompetencer til at udmønte ekstern finansiering skal styrkes og samles

Finanslovsbevillingen til FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier har været konstant siden 2014. Professionshøjskoler og erhvervsakademier omsætter imidlertid det relativt beskedne finanslovstilskud til et højt aktivitetsniveau. Særligt professionshøjskolesektoren er lykkedes med at supplere grundbevillingen med ekstern finansiering fra klassiske, private og offentlige kilder.

Det er efter DFIR's opfattelse positivt, at der er en mangfoldighed af muligheder for at søge offentlige og private konkurrenceudsatte midler til FoU, som særligt kommer professionshøjskolerne til gavn. Imidlertid kræver opgaven med at kvalitetsvurdere og evaluere den praksisrettede og anvendelsesorienterede FoU særlige kompetencer. Det er derfor tidskrævende og omstændeligt at opbygge de nødvendige kompetencer hertil.

Anbefaling

Uddannelses- og Forskningsministeriet bør understøtte en systematisk erfaringsudveksling mellem offentlige og private bevillingsgivere for at sikre styrkede kompetencer inden for udmøntning, kvalitetsvurdering og opfølgning af den praksisrettede og anvendelsesorienterede FoU.

Kvalitetsvurdering

Der foregår på europæisk plan en drøftelse af, hvordan man mest hensigtsmæssigt kvalitetsvurderer forskning. Der er fra mange sider et ønske om at bevæge sig væk fra at måle og definere forskningens kvalitet ud fra faste metrikker. Samtidig er der et ønske om, at det fulde spektrum af forskningsresultater og forskningsrelaterede opgaver i højere grad anerkendes og tildeles værdi i kvalitetsvurderingen.

DFiR vurderer, at den tendens også vil komme professionshøjskoler og erhvervsakademiers FoU til gavn, idet mange af deres forskningsaktiviteter primært skal bidrage til at skabe impact i praksis og derfor rækker ud over videnskabelige publikationsaktiviteter og citationer.

DFiR vurderer derfor, at der bør foregå en løbende drøftelse mellem de FoU-udførende og -finansierende aktører af, hvordan man bedst måler den samfundsmæssige impact af professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes FoU-aktiviteter.

Anbefaling

Offentlige og private bevillingsgivere skal sammen med professionshøjskoler, erhvervsakademier og andre relevante aktører fortsat udvikle kriterier for vurderingen af kvalitet og impact af den praksisrettede og anvendelsesorienterede forskning og udvikling.

Kapacitetsopbygningen skal fortsætte, bredden skal sikres

Professionshøjskoler og erhvervsakademier har gennem de seneste ti år haft succes med at opbygge forskningskapacitet og forskningsunderstøttende infrastruktur til at gøre sig gældende som FoU-udførende aktører (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2019; Danske Professionshøjskoler, 2022).

Samtidig viser analysen, at der generelt både på professionshøjskolerne og erhvervsakademierne og blandt centrale interessenter er en opfattelse af, at samarbejdet med universiteterne har udviklet sig i en meget positiv retning, og at parterne supplerer hinanden godt i samarbejdet om FoU.

Det er imidlertid DFiR's vurdering, at der er en risiko for, at professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes forskningsdagsordener bliver uhensigtsmæssigt smalle. Det skyldes et ukoordineret og ofte ad hoc-baseret offentligt bevillingslandskab og de private fondes ellers legitime interesse i at styrke bestemte tematiske programmer. Det kan medvirke til, at FoU-aktiviteterne ved professionshøjskoler og erhvervsakademier får et begrænset fokus, hvormed det bliver svære at opbygge et bredere videngrundlag med relevans for flere aspekter af institutionernes uddannelsesudbud og en bredere palette af de fagprofessionelle i praksis.

DFiR mener derfor, at det er særdeles vigtigt, at der fortsat er en solid grundbevilling på finansloven til FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier. På den måde kan man sikre de helt nødvendige midler til at opdyrke forskningsområder, der af institutionerne anses som særligt relevante inden for deres uddannelsesfelter.

Anbefaling

Folketinget og regeringen skal sikre et nødvendigt bevillingsgrundlag for, at professionshøjskoler og erhvervsakademier kan fortsætte det igangværende modningsarbejde på FoU-området og videreudvikle den samfundsmæssige værdiskabelse, FoU-aktiviteterne bidrager til, herunder det frugtbare og konstruktive samarbejde med universiteterne.

Kapitel 2

Indledning og baggrund

Professionshøjskoler og erhvervsakademier fik i 2013 til opgave at varetage praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter. Det er i 2023 ti år siden. I den anledning har DFIR valgt at undersøge, om der er et behov for at justere rammebetingelserne for de praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter.

Institutionerne har været igennem en opstartsfase for at tilpasse sig de nye rammer. Her har de sammen med det øvrige forsknings- og innovationssystem i Danmark afsøgt, hvordan de praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter og -miljøer skulle tilrettelægges og fungere. Institutionerne har efterhånden fundet deres respektive tilgange til opgaven, som også Uddannelses- og Forskningsministeriets evaluering af området fra 2019 viste (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2019).

Professionshøjskoler og erhvervsakademier griber da også FoU-opgaven forskelligt an, ikke mindst fordi professionshøjskolernes andel af tilskuddet på finansloven er betragteligt større end erhvervsakademiernes. Derudover indgår der i det samlede finanslovstilskud til FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier, en særlig pulje til det lærer- og pædagogfaglige område. Desuden er der en større studenterpopulation ved professionshøjskolerne, som udløser en større samlet andel af finanslovstilskuddet til FoU.

Professionshøjskolesektoren har endvidere relativt stor succes med at sikre ekstern finansiering til sine FoU-aktiviteter, mens erhvervsakademierne har et ret begrænset hjemtag.

Erhvervsakademierne har derfor en begrænset FoU-aktivitet og anvender i modsætning til professionshøjskolerne først og fremmest andre formidlingskilder end fagfællebedømte, videnskabelige publiceringskanaler.²

Implementering og skalering af den anvendelsesorienterede FoU

Arbejdet med at bringe FoU i anvendelse i praksisfelterne handler om, hvordan man implementerer og skalerer FoU-viden og -resultater. FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier er rettet mod viden og metoder inden for specifikke praksisfelter (f.eks. grundskolen). Den kan således komme de professioner og erhverv (f.eks. lærerprofessionen) til gavn, og levere konkrete løsninger på udfordringer, som de fagprofessionelle og det brede aftagerfelt står med.

Den viden, der udvikles ved professionshøjskoler og erhvervsakademier, skal ideelt set balancere to forskellige formål. På den ene side skal forskningen i dens implementering inddrage praksis og være kontekstsensitiv for at kunne skabe impact. På den anden side skal den være generaliserbar og dermed have potentiale for at blive udbredt og skaleret i andre sammenhænge. Det vil sige, at

FoU skal kunne overføres mellem forskellige kontekster (Nielson, 2018).

Afgrænsning

Afgrænsning til FoU-aktiviteternes styrkelse af praksis

Impact af den anvendelsesorienterede og praksisnære FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier har overordnet tre dimensioner: 1) videnskabelig impact; 2) impact i uddannelserne; og 3) impact i praksis. De tre dimensioner er i realiteten overlappende. DFIR har imidlertid valgt at afgrænse sin undersøgelse til den tredje dimension: impact i praksis – eller med andre ord, omsætningen af FoU.

Tilsvarende er formålet med FoU-opgaven ved institutionerne ifølge lovændringen i 2013 todelte, som illustreret i Figur 2.

Professionshøjskolerne og erhvervsakademiernes uddannelser har en helt central betydning for omsætning af forskningsbaseret viden til praksis gennem praktikanter, dimittender og kursister. DFIR undersøger imidlertid ikke her omsætningen af viden gennem uddannelserne.³

Det er derfor det andet lovbestemte formål om at forbedre og udvikle praksis og dermed udvekslingen af viden og samarbejdet om videnproduktion med praksisfelterne (Lov nr. 1614 af 26. december 2013, 2013), som DFIR fokuserer på her. Endvidere har DFIR i sin analyse spurgt producenterne af FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier. Aftagersiden, det vil sige det aftagende offentlige og private arbejdsmarked, som FoU-aktiviteterne også skal medvirke til at styrke, er ikke medtaget.

Figur 1 Illustration af det todelte formål med FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier ifølge lovændringen af 2013.

Professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes status

Institutionsstrukturen for de videregående uddannelser i Danmark kan som udgangspunkt karakteriseres som en såkaldt "binær model". Det indebærer, at der i den danske tertiære uddannelsessektor er to typer grundlæggende forskellige institutioner med to forskellige lovgrundlag: Universiteterne skal udbyde uddannelser, der uddanner dimittender til det højeste internationale niveau inden for de fagområder, hvori de også forsker. Professionshøjskoler og erhvervsakademier skal udbyde uddannelser med et professions- eller erhvervssigte. De fleste af de lande, vi typisk sammenligner os med, opererer ikke med en sådan binær model, men har en enhedslovgivning for hele den samlede videregående uddannelsessektor.

De danske professionshøjskoler og erhvervsakademier er også relativt særegne for sammenlignelige lande, idet de ikke har ret til at udbyde uddannelser over hhv. niveau 5 og 6 i den såkaldte europæiske kvalifikationsramme (European Qualifications Framework/EQF) og dermed uddannelser over bachelorniveau.

Den danske institutionslovgivning for professionshøjskoler og erhvervsakademier lægger desuden vægt på en forpligtelse over for den regionale udvikling og det regionale arbejdsmarkedsbehov. Professionshøjskoler og erhvervsakademier er således også spredt ud over hele landet. (Se figur 2). De danske universiteter skal derimod i mere bred forstand bidrage til at gavne samfundet.

(Weisdorf, 2019; UFM, 2023a).

Fakta om professionshøjskoler og erhvervsakademier (2021)

Professionshøjskoler

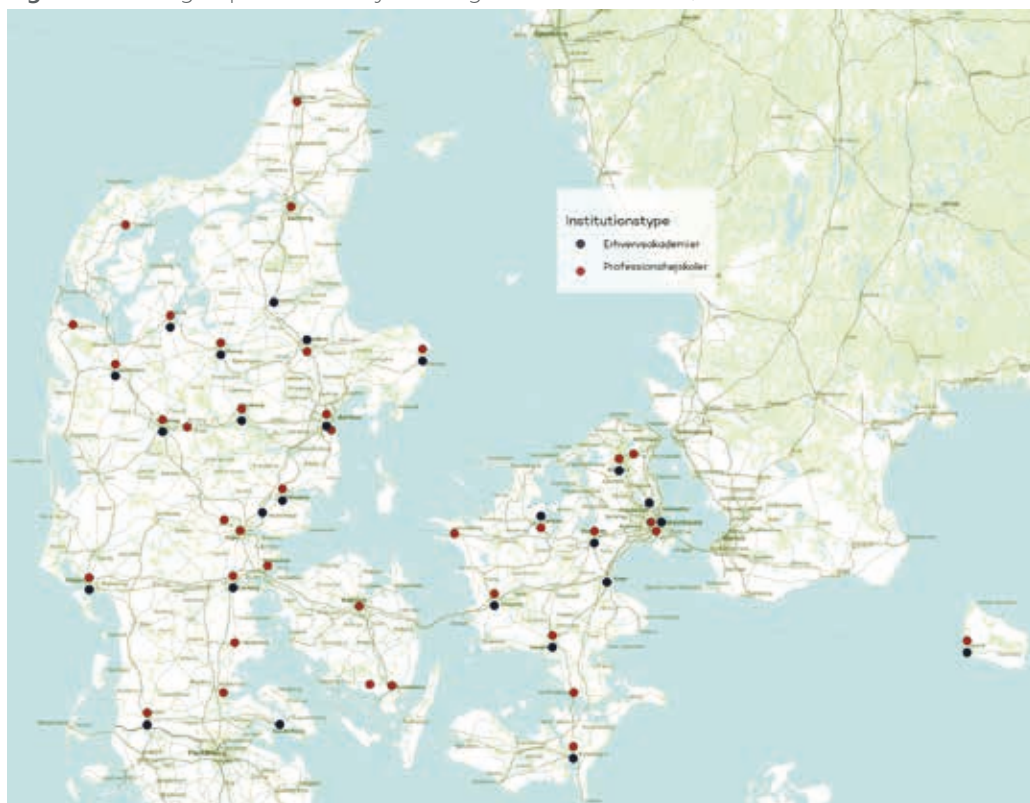
Navn og hovedsæde	Antal studerende*	Antal ansatte**	Antal udbudte uddannelser***
Københavns Professionshøjskole (KP) (København)	20.147	2.000	22
Professionshøjskolen Absalon (Absalon) (Slagelse)	8.882	820	13
UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole (UCL) (Odense)	11.830	1.037	39
UC Syddanmark (UCSYD) (Esbjerg)	6.486	802	16
VIA University College (VIA) (Aarhus)	20.053	2.040	49
University College Nordjylland (UCN) (Aalborg)	9.536	927	29
Total	76.934	7.626	168

Erhvervsakademier

Navn og hovedsæde	Antal studerende*	Antal ansatte**	Antal udbudte uddannelser***
Zealand Sjællands Erhvervsakademi (Zealand) (Køge)	3.593	300	29
Københavns Erhvervsakademi (KEA) (København)	5.630	491	25
Erhvervsakademiet Copenhagen Business (CPHBusiness) (København)	6.586	479	19
IBA Erhvervsakademi Kolding (IBA) (Kolding)	1.312	168	16
Erhvervsakademi SydVest (EASV) (Esbjerg)	1.256	126	26
Erhvervsakademi Midtvest (EAMV) (Herning)	749	76	15
Erhvervsakademi Aarhus (EAAA) (Aarhus)	5.304	380	38
Erhvervsakademi Dania (Dania) (Randers)	2.196	212	26
Total	26.626	2.232	194

Kilder: * Bestandtal fra Uddannelses- og Forskningsministeriets datavarehus baseret på data fra Danmarks Statistik, ** De enkelte institutioners årsrapporter for 2021, *** Oplysninger på de enkelte institutioners hjemmesider eller i årsrapporter.

Figur 2 Placering af professionshøjskoler og erhvervsakademier, 2023

Kilde: Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, 2023

Afgrænsning til FoU ved bestemte uddannelsesområder

DFiR har valgt at afgrænse undersøgelsen til alle FoU-aktiviteter ved alle otte erhvervsakademier, mens undersøgelsen for professionshøjskolernes vedkommende kun dækker FoU-aktiviteter med primær relevans for de tre største velfærdsprofessionsområder: De lærer-, pædagog- og sygeplejerskefaglige områder. Det er de tre områder, som hovedparten af FoU-projekterne ifølge evalueringen fra 2019 har primær relevans for. (Danmarks Evalueringsinstitut, 2019, s. 42). Finanslovstilskuddet begunstiger desuden især de lærer- og pædagogfaglige områder.

Derudover optager de tre største velfærdsprofessioner – lærer, pædagog og sygeplejerske – aktuelt offentligheden i høj

grad. De bliver i den offentlige debat gerne associeret med de kommende års udfordringer med at opretholde en velfærd af tilstrækkelig høj kvalitet.

De tre store velfærdsuddannelser kan imidlertid ikke betragtes som repræsentative for den samlede FoU-aktivitet ved professionshøjskolerne. Desuden har FoU-aktiviteter med relevans for disse tre uddannelser ikke ens vilkår i forhold til hinanden, hverken hvad angår nedarvet kultur, finansiering eller aftagerfelter. Slutteligt foregår FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier ofte på tværs af faggrænser og -professioner.

Aftagerfelterne

Det er tre overordnede sektorer, hvor henholdsvis professionshøjskoler og er-

hvervsakademiernes FoU-aktiviteter bringes i anvendelse: Kommuner, regioner, samt små og mellemstore virksomheder. Dem kalder DFIR her aftagerfelter, praksisfelter eller slet og ret praksis.

Flere af de interessenter, DFIR har talt med, har betonet aftagerfelternes forskellige forudsætninger og kapacitet til at absorbere og implementere FoU. Mens regionerne (og typisk også store virksomheder) dagligt håndterer og understøtter forskning, har kommunerne og SMV-segmentet ikke samme erfaring med at understøtte eller forholde sig kvalificeret til forskning.

DFIR har ikke skelnet mellem de tre aftagerfelter i sin spørgeskemaundersøgelse. Når det konkluderes, at de FoU-aktive medarbejdere vurderer, at der er udfordringer med at implementere ny viden i aftagerfelterne, er der ikke spurgt specifikt til, hvilken type af aftagerfelt, respondenterne har i tankerne i sin besvarelse.

Det ligger uden for dette projekts formål at foretage en analyse af de mekanismer, der har betydning for aftagerfelternes arbejde med at medudvikle, anvende og skalere FoU-viden og -resultater i praksis – med andre ord aftagerfelternes absorberingsevne. DFIR opfordrer dog til, at en eventuel strategi for området inkluderer en analyse af aftagerfelternes absorberingsevne.

Det samlede lovgrundlag

I 2013 lagde tre ændringer det nye juridiske grundlag for de FoU-aktiviteter, som professionshøjskoler og erhvervsakademier skulle i gang med at varetage:

1. En ændring i institutionslovgivningen.
2. En finanslov med et nyt tilskud til FoU-aktiviteter ved professionshøjskoler og erhvervsakademier.
3. En ny stillingsstruktur for de to institutionstyper.

Alle tre ændringer afspejler en stærk anvendelsesorientering af FoU-opgaven i de to sektorer. Ligeledes tydeliggør lovgrundlaget, at FoU-opgaven skal kvalificere professionernes opgavevaretagelse på arbejdsmarkedet (Lindeberg, 2018, s. 65).

Ændringen i institutionslovgivningen i 2013

Ændringen i institutionslovgivningen i 2013 kom af et politisk ønske om at forskningsbasere professionsfaglig viden og ekspertise. Den nye institutionslovgivning specificerede professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes nye opgave med selvstændigt at varetage praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter (Lov nr. 1614 af 26. december 2013, 2013). Dette var med til at konsolidere institutionernes rolle som regionale uddannelses- og videninstitutioner.

Målet med FoU-opgaven er som tidligere nævnt dobbelt. Institutionerne skal medvirke til, at ny viden bringes i anvendelse i både den private og den offentlige sektor. Desuden skal institutionernes uddannelser bygge på FoU-viden. I institutionslovgivningernes §3 står der således, at institutionerne forventes at

"varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter og herigennem aktivt medvirke til, at ny viden tilvejebringes og bringes i anvendelse i såvel den private som den offentlige sektor (LBK nr. 779 af 08/08 2019; LBK nr. 786 af 08/08 2019)."

Videre fremgår det i samme lovgrundlag (§4), at institutionernes uddannelser skal *"bygge på forsknings- og udviklingsviden inden for de relevante fagområder og viden om praksis i de professioner og erhverv, som uddannelserne er rettet mod (LBK nr. 779 af 08/08 2019; LBK nr. 786 af 08/08 2019)."*

Professionshøjskoler og erhvervsakademiers historiske udvikling

Professionshøjskolerne uddanner professionsbachelorer inden for forskellige professionsrettede uddannelser, som folkeskolelærere, sygeplejerske, pædagog og professionsbachelor i offentlig administration. Endvidere tilbyder professionshøjskolerne flere diplomuddannelser og erhvervsakademiuddannelser. Professionshøjskoler blev dannet som institutioner i 2008 som kulminationen på en række institutionssammenlægninger og lovændringer. I 2000 blev Centre for Videregående Uddannelse (CVU) oprettet ved sammenlægningen af en række enkeltstående mellemlange videregående uddannelser (MVU). De fik sammen med en række andre uddannelsesinstitutioner i 2008 status som professionshøjskoler. Før 2000 bestod denne del af det danske uddannelseslandskab af et stort antal mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner, f.eks. lærer-, pædagog- og håndarbejdsseminarier, sygeplejeskoler, ergoterapeut- og fysioterapeutskoler. Professionshøjskolernes historie går således tilbage til 1791, hvor Danmarks første lærerseminarium, det første Blaagaard Seminarium, blev oprettet (Holm-Larsen, 2012).

Erhvervsakademierne udbyder erhvervsakademiuddannelser, professionsbacheloruddannelser og efter- og videreuddannelse på akademi- og diplomuddannelsesniveau indenfor det teknisk-merkantile område med den private sektor som aftager. Erhvervsakademiernes uddannelser og forsknings- og udviklingsaktiviteter varetages i tæt samarbejde med det lokale erhvervsliv. Erhvervsakademierne blev udskilt fra erhvervsskolerne ved lov i 2008, hvorefter de gradvist blev etableret som selvstændige institutioner. Erhvervsskolerne blev oprindeligt oprettet som købmandsskoler og håndværkerskoler tilbage i midten af 1800-tallet. De erhvervsskoler, der ikke fik status som erhvervsakademier, blev senere til handelsskoler og tekniske skoler. Gennem årene har institutionerne gennemgået en række forandringer med fusioner og uddannelsesreformer.

Både professionshøjskoler og erhvervsakademier er selv-ejende institutioner og ejer selv deres bygninger.

(Danske Erhvervsakademier, 2023; UFM, 2023c).

Endelig fastsætter institutionslovgivningen (§5), at FoU-aktiviteterne skal varetages med udgangspunkt i institutionernes uddannelses-udbud og i tæt samspil med det aftagende arbejdsmarked, øvrige uddannelses- og videninstitutioner og det omgivende samfund (LBK nr. 779 af 08/08 2019; LBK nr. 786 af 08/08 2019).

Det årlige finanslovstilskud

Finansloven for 2013 (FL2013) blev starten på det årlige tilskud til praksisnære og anvendelsesorienterede FoU-aktiviteter ved professionshøjskoler og erhvervsakademier.⁴ Formålet med tilskuddet er at styrke udviklings- og evidensbaseret af uddannelserne på professionshøjskoler og erhvervsakademier (FL2013). Finanslovsmidlerne skal anvendes til aktiviteter i henhold til OECD's Frascati-manual, som definerer FoU-aktiviteter (OECD, 2015).

Det samlede finanslovstilskud til FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier var i 2013 på 355 mio. kr.⁵ Tilskuddet blev oprettet på finansloven for 2013 med en treårig budgethorisont. Budgethorisonten er hvert år blevet forlænget med ét år ad gangen. Af det samlede tilskud blev 230,2 mio. kr. afsat til generel styrkelse af udviklings- og evidensbaseret på professionshøjskoler og erhvervsakademier og 125 mio. kr. til styrkelse af videngrundlaget for professionsfagene på professionshøjskolerne (Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, 12. oktober 2012). Midlerne skal bidrage til at give institutionerne mulighed for at varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter blandt andet i samarbejde med universiteterne og det omgivende samfund med henblik på udvikling af uddannelsernes kvalitet og faglige niveau.

Fra og med 2015 fik de maritime uddannelsesinstitutioner med professionsbacheloruddannelser, der ligger under Uddannelses- og Forskningsministeriets område, ligeledes tildelt tilskud til forsknings- og udviklingsaktiviteter på finansloven. De maritime institutioner er imidlertid ikke omfattet af dette DFIR-projekt.

Finanslovstilskuddet blev i udgangsåret 2013 fordelt ud på tre delpuljer. Delpuljerne blev

fordelt på baggrund af STÅ for regnskabsåret 2011. Puljen bliver i dag fordelt efter samme aktivitetsgrundlag, som blev anvendt ved oprettelsen af tilskuddet i 2013.

Bevillingen bliver reguleret årligt med pris- og lønudviklingen. Tabel 1 viser fordelingen af midlerne i hhv. 2013 og 2022.

Tabel 1 Tilskud på Finansloven 2022 til professionshøjskoler og erhvervsakademiers FoU-aktiviteter

Fordeling	2013-niveau, mio. kr.	2022, mio.kr.
Professionshøjskolerne	45,0	49,65
Professionshøjskolerne på baggrund af aktivitet på lærer- og pædagoguddannelsen	45,0	49,65
Professionshøjskoler og erhvervsakademier	230,2	254
I alt	320,2	353,3

Kilde: Uddannelses- og Forskningsstyrelsen 2023

Ny stillingsstruktur i 2013

I 2013 fik professionshøjskolerne og erhvervsakademierne samtidig nye nationale regler for stillingsstrukturen. Den gjorde herefter FoU-opgaven til en mulig del af stillingsbeskrivelsen for alle undervisere og en obligatorisk del af adjunktforløbet. Desuden gav det som noget nyt mulighed for at ansætte forskningsfaglige ledere i form af docenter som blev introduceret som en helt ny stillingskategori.

En docent ved en professionshøjskole eller et erhvervsakademi varetager faglig FoU-le-delse og skal formelt være forskningskvalificeret med en ph.d.-grad eller tilsvarende. Docenten skal blandt andet være kvalificeret til "selvstændigt og innovativt at udvikle ny viden inden for erhvervet eller professionen og bringe ny viden i spil i forhold til udviklingen af erhvervet eller professionen". Det skal

således understøtte en anvendelsesorienteret forankring.

Senest blev stillingsstrukturen revideret i 2021, da institutionerne fik lov til at ansætte forskerstuderende. Disse forskerstuderende skal som altid være indskrevet ved et universitet, da professionshøjskoler og erhvervsakademier ikke udsteder ph.d.-grader. De ansættes dog under andre vilkår end ph.d.-studerende ved universiteterne. Nyan-satte forskerstuderende har omtrent samme vilkår som en ph.d.-studerende ansat ved et universitet, men har i modsætning til ph.d.-studerende ved universiteterne krav på en varig adjunktansættelse ved den pågældende professionshøjskole efter afsluttet forskeruddannelse (Cirkulære om overenskomst for akademikere i staten, 2021, bilag 11 §1, 2, 3 og 6). Adjunkter eller lektorer, der allerede er ansat ved en professionshøjskole eller et

erhvervsakademi, ansættes på adjunkt-/lektorvilkår. Det har implikationer for både løn og ret til time-dagpenge under eksempelvis udlandsophold.

Praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter

Ændringen i institutionslovgivningen og det indledende finanslovstilskud i 2013 var udtryk for en ændring i opfattelsen af videnproduktionens ophav, aktører og retning ved erhvervsakademier og professionshøjskoler. Før 2013 byggede håndtering af viden på en såkaldt nedsivningsmodel. Gennem forsk-

ningstilknytning til universiteterne forventedes viden at sive ned i uddannelserne.

Denne model var genstand for en del kritik, og 2013-lovændringen tog afsæt i en videnkredsløbsmodel med inspiration fra begrebet om Modus 2 forskning. Mens universiteternes forskningsforpligtelse både omfatter grundforskning og anvendelsesorienteret forskning, dækker professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes forskningsforpligtelse ifølge lovgrundlaget kun den praksisnære og anvendelsesorienterede forskning og udvikling. (Buch, Glavind, Iskov & Noer, 2021)

Kapitel 3

Vidensamarbejde

I forbindelse med projektet har DFIR gennemført 15 stakeholdersamtaler med repræsentanter fra de to institutionstyper og fra universiteterne på både forsker- og ledelsesniveau, repræsentanter fra de tre hovedtagerfelter (kommuner, regioner og SMV'er), samt eksterne aktører, herunder fonde. DFIR har desuden gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt udvalgte forskningsaktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier samt indsamlet kvantitative data om ekstern finansiering. DFIR har desuden nedsat en følgegruppe til at kvalificere sit arbejde og afholdt en rundbordssamtale med centrale interessenter med særlig viden om FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier.

DFIR har gennem interessentsamtaler, dialogerne med følgegruppen og lederne

ved de to institutionstyper, samt i spørgeskemaundersøgelsen belyst samarbejdet om at udveksle, producere og bringe ny viden i anvendelse i praksis.

DFIR bemærker, at de forskningsaktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier selv vurderer, at det går relativt godt med at bringe praksis ind i forskningen, men at der er plads til forbedring i forhold til at bringe forskningen ud i praksis. Det er ressourcekrævende at arbejde strategisk med at bringe viden i anvendelse.

Overordnet betragtet kan det af forskellige grunde være svært for videnaftagerne at arbejde med implementeringen. Forskelle mellem kommuner, regioner og SMV'er behandles ikke her, men de kan være markante.

Videnudveksling – en definition

Der findes en række forskellige tilgange til og begreber for, hvordan viden overføres mellem forskning og praksis. DFiR er af den overordnede opfattelse, at videnudveksling i reglen ikke skal forstås som en lineær overførsel af viden fra videnproducent til videnaftager i samfund og praksis. Snarere skal det anskues som en cirkulær og interaktiv udveksling af viden. DFiR opererer med samlebetegnelsen videnudveksling eller vidensamarbejde for at illustrere forståelsen af videnoverførsel som en kontinuerlig bevægelse frem og tilbage mellem forskning og praksis, der således går begge veje.

(Pedersen & Gensby, 2022)

Praksis ind i forskning: Relevans og inddragelse af praksis i forskningsprocessen

DFiR's spørgeskemaundersøgelse blandt FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier peger på, at FoU-aktiviteter ved professionshøjskoler og erhvervsakademier i høj grad foregår i samarbejdet med praksis. Tre ud af fire respondenter bekræfter at det FoU-projekt, de senest var involveret i, var tilknyttet én eller flere eksterne partnere.

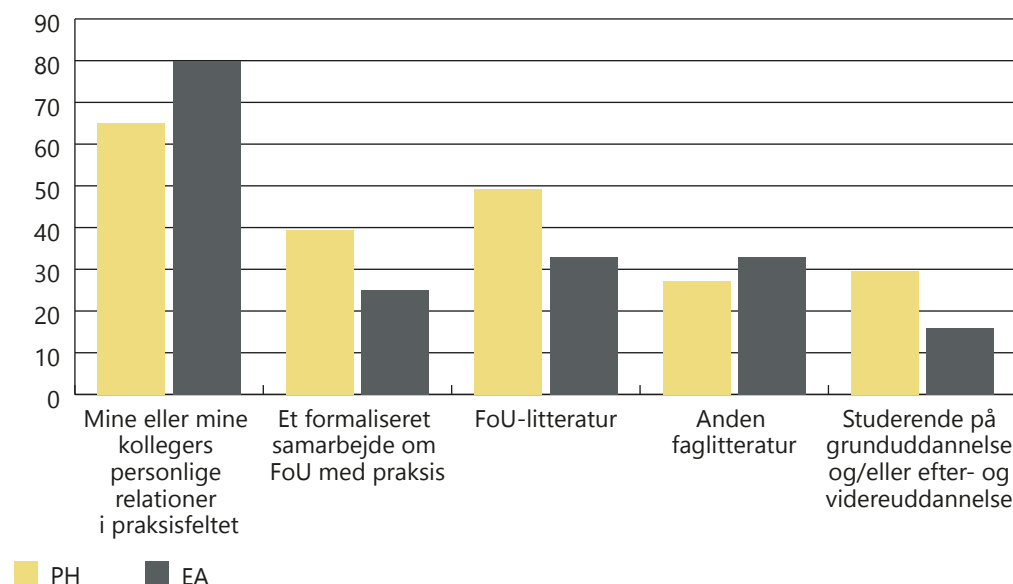
Når FoU-aktive ansatte ved professionshøjskoler og erhvervsakademier skal have kendskab til de behov for ny viden og løsninger, der findes i praksis, er den hyppigste kilde

til information personlige relationer i praksisfeltet, som det fremgår af Figur 3. Dette peger på en agilitet i systemet, hvor personlige kontakter er kilde til indsigt i praksis og til samarbejder med praksis. Den agilitet og fleksibilitet fremhæves i flere interessentsamtaler.

Andre markante kilder til ny viden og løsninger er gennem litteratur, formaliserede samarbejder med praksis og gennem studerende. Det fremhæves også af flere respondenter, at deltagelse i tidligere forskningsprojekter og det at være del af et forskningsmiljø med dybt kendskab til udfordringer i praksis, giver anledning til at forfølge nye spørgsmål og vinkler.

Figur 3 Andel af FoU-aktive medarbejdere, der oplyser at bruge følgende kilder til viden om behov for ny viden og løsninger i praksis, særsomt for professionshøjskoler (PH) (N=337) og erhvervsakademier (EA) (N=100). Procent. 2023.

Procent

Kilde: DFiR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

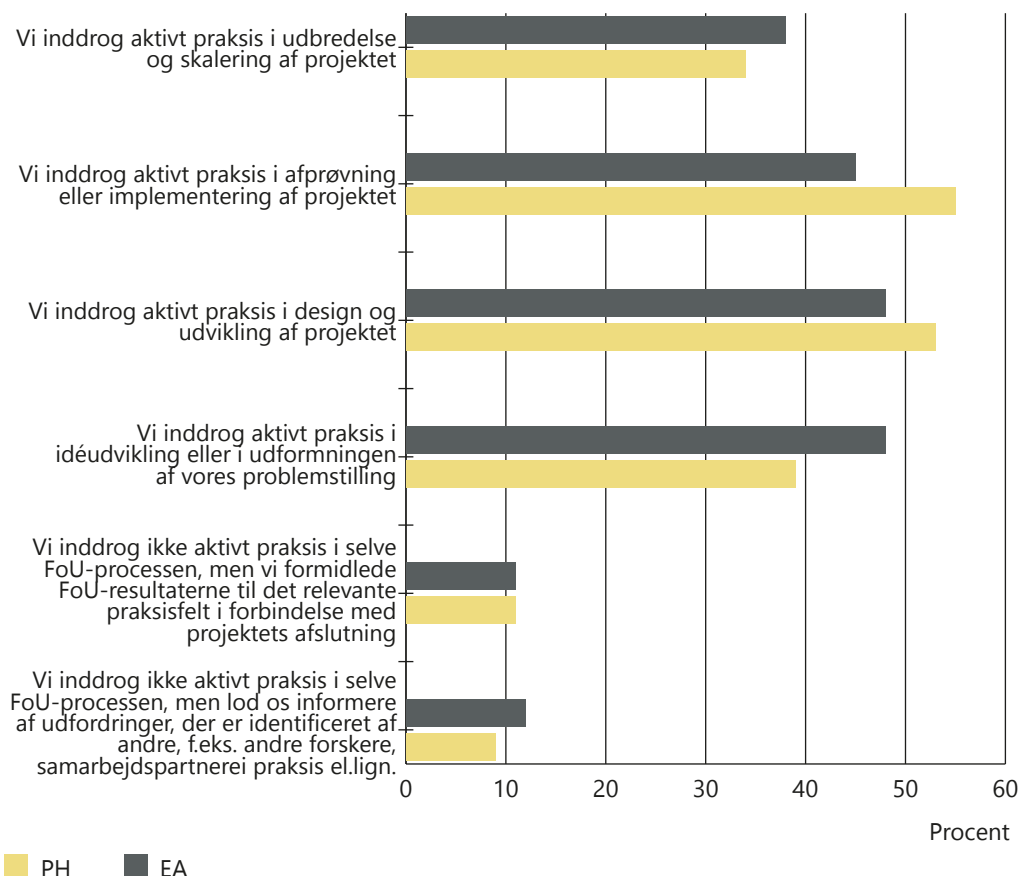
Anm.: Kategorierne "Andet" og "Ved ikke" er udeladt.

Næsten alle respondenter på tværs af de to institutionstyper giver endvidere udtryk for, at de i meget høj, i høj eller i nogen grad oplever, at det seneste FoU-projekt, de var involveret i, harmonerede med de udfordringer og behov, der er i praksis.

Figur 4 illustrerer, at en stor andel af respondenterne vurderer, at praksis blev inddraget i forskningsprocessen i det seneste FoU-projekt, de var involveret i, enten i forbindelse

med idéudvikling og udformning af problemstilling, i design og udvikling af projektet, i afprøvning og implementering og/eller i udbredelse og skalering af projektet. Det er DFIR's opfattelse, at mange FoU-projekter gør brug af partcipatoriske projektdesign, såsom aktionsforskning, der sikrer, at praksis og målgruppen for projektet deltager som medforskere og har medbestemmelse igennem hele FoU-processen.

Figur 4 Andel af FoU-aktive medarbejdere, der bruger følgende metoder til inddragelse af praksis i FoU-processen, særligt for professionshøjskoler (PH) (N=337) og erhvervsakademier (EA) (N=100). Procent. 2023.

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

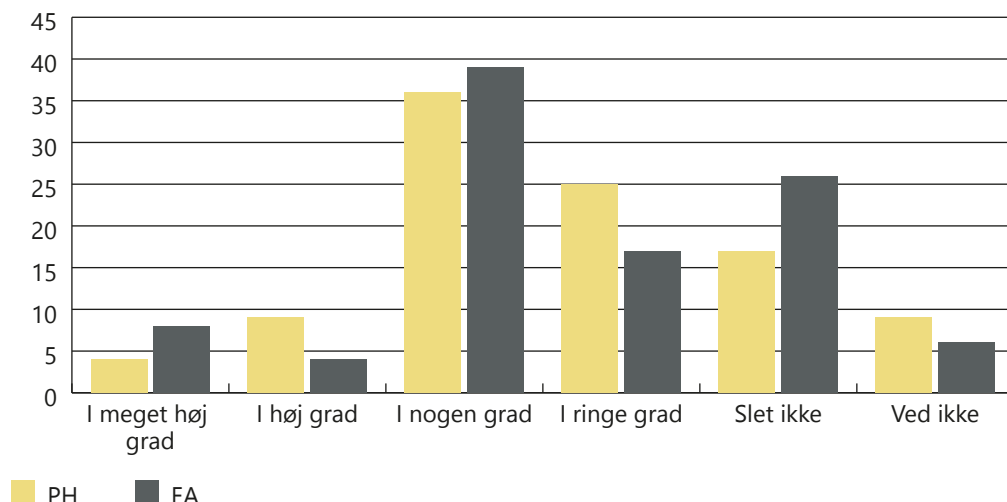
Anm.: Kategorierne "Andet" og "Ved ikke" er udeladt.

Der er imidlertid også respondenter, der oplever barrierer i forhold til at inddrage praksis, som det fremgår af Figur 5. Over 35 pct. af respondenterne fra hhv. professionshøjskoler og erhvervsakademier svarer, at de i forbindelse med det seneste FoU-projekt, de var involve-

ret i, i nogen grad oplevede barrierer i muligheden for at inddrage og udveksle viden med praksis i FoU-processen, mens omkring 13 pct. angiver, at dette er tilfældet i enten meget høj eller høj grad. Omvendt oplever over 40 pct. kun i ringe grad eller slet ikke barrierer.

Figur 5 FoU-aktive medarbejderes vurdering af graden af oplevede barrierer i muligheden for at inddrage og udveksle viden med praksis i FoU-processen, særligt for professionshøjskoler (PH) ($N=337$) og erhvervsakademier (EA) ($N=100$). Procent. 2023.

Procent

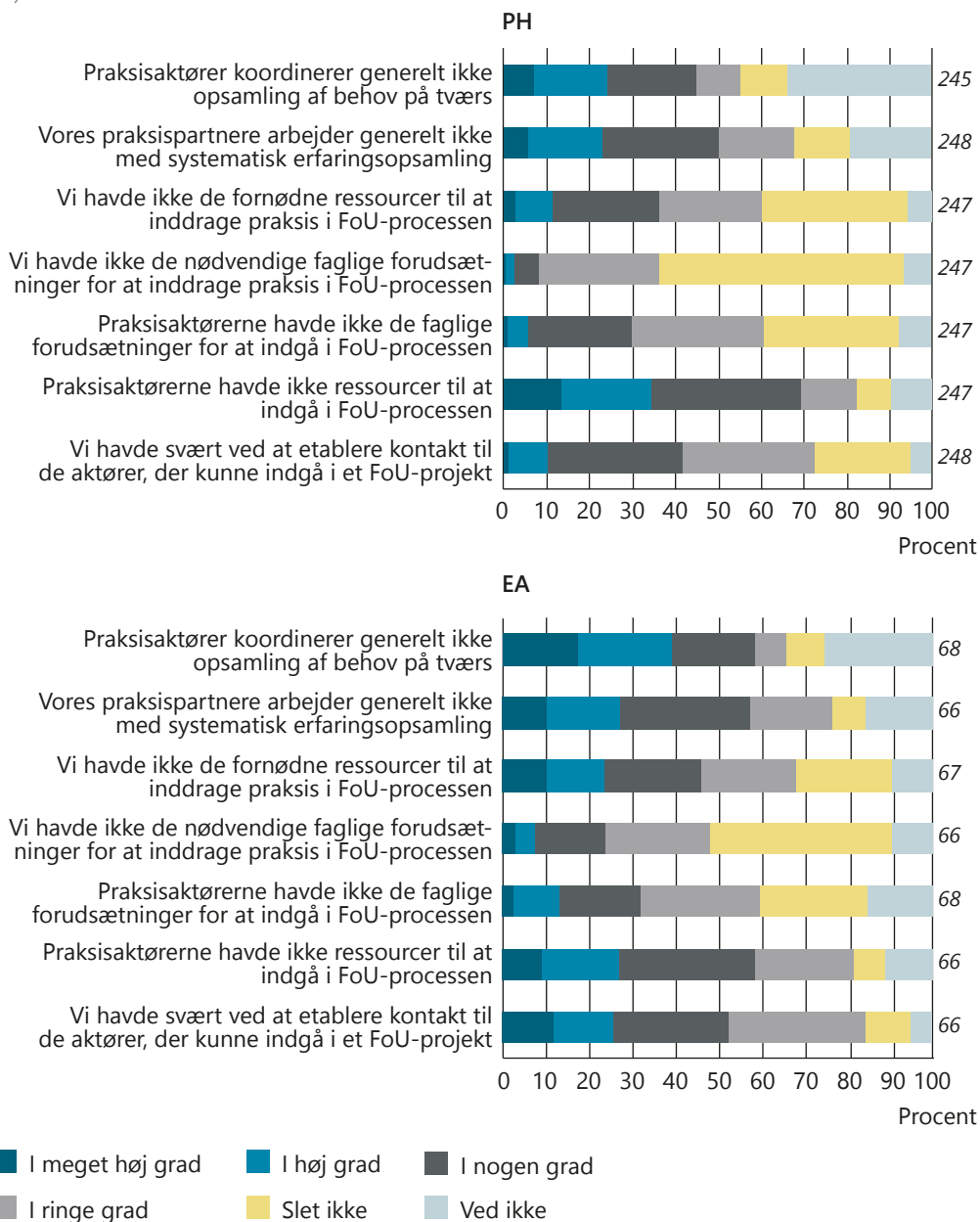
Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Adspurgte om naturen af de oplevede barrierer for at inddrage og udveksle viden med praksis peger de FoU-aktive medarbejdere navnlig på, at der mangler ressourcer i praksis til at indgå i FoU-processen. Figur 6 viser, at omkring 70 pct. af respondenterne fra professionshøjskoler, der oplever barrierer, svarer, at der i enten meget høj grad, høj grad eller i nogen grad mangler ressourcer i praksis til at indgå i FoU-processen, mens tallet for respondenter fra erhvervsakademier er ca. 60 pct.

Yderligere oplever op mod halvdelen af de respondenter, der har oplevet barriere-

rer, at deres praksispartnere ikke arbejder med systematisk erfaringsopsamling, og at praksisaktørerne ikke koordinerer opsamling vedrørende behov på tværs. Mange af de interessenter, DFIR har talt med, påpeger også, at aftagerne skal rustes bedre til at efterspørge viden, og at man med fordel kan fremelske en kultur i aftagerfelterne, der understøtter, at man opsøger ny viden. I forlængelse heraf har flere aktører fremhævet, at der bør være større fokus på, hvordan man bringer viden i spil i praksis ved professionshøjskoler og erhvervsakademier.

Figur 6 FoU-aktive medarbejderes oplevede barrierer for inddragelsen af praksis, samt udveksling af viden i FoU-processen, særligt for professionshøjskoler (PH) og erhvervsakademier (EA). Procent. 2023

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Anm.: Tal for enden af hver søjle angiver antal respondenter. Beregningsgrundlaget er FoU-aktive medarbejdere, der angiver, at de oplever barrierer.

Forskning ud i praksis: Et uudnyttet potentiale for implementering og skalering

DFiR erfarer, at der både blandt institutionerne selv og blandt eksterne interessenter hersker en opfattelse af, at der er et uudnyttet potentiale for at skabe større samfundsmæssig værdi og impact af FoU-aktiviteterne.

FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier har ifølge flere interessenter en række karakteristika, om end de ikke er unikke for den institutionelle kontekst. For det første skal forskeren ved eksempelvis en professionshøjskole kunne håndtere en uundgåelig dobbelthed: Forskningen skal på én gang følge gyldige videnskabelige normer for forskningskvalitet og formidles til de fagprofessionelle. For at sikre troværdighed i sin forskningspraksis skal forskeren altså publicere i anerkendte videnskabelige, fagfællebedømte tidsskrifter. Men samtidig skal vedkommende kunne formidle skarpt og klart til sin målgruppe og inddrage praksis i FoU-processen, når det er relevant, for at sikre impact. Derudover har meget af den forskning, der udføres ved professionshøjskoler, en tværfaglig og tværprofessionel karakter. Det kræver gerne særlige forskningsdesign, når man arbejder med udvikling, implementering og spredning af løsninger på komplekse problemstillinger.

På den ene side fremhæver flere interessenter, at de klassiske meriteringsmekanismer er en primær drivkraft for forskerne ved professionshøjskolerne, der derfor ofte har en præference for at henvende sig til fagfæller via videnskabelige publikationskanaler. Derfor anvendes FoU-resultaterne ikke i tilstrækkelig grad til at forbedre praksis og får ikke tilstrækkelig impact. Andre aktører understreger dog, at incitaments- og meriteringssystemer fylder betragteligt mindre på

professionshøjskoler og erhvervsakademier end på universiteterne.

På den anden side fremhæves det, at der på aftagersiden kan være udfordringer med at absorbere ny FoU-viden og -resultater. Det skyldes angiveligt, at presserende driftsopgaver, manglende hænder og en form for projektrængsel præger mange praksisfelter. Desuden har ikke alle praksisaktører mulighed for at tilbyde en stærk organisatorisk understøttelse af implementeringen af ny viden. Det fremhæves af flere interessenter, at de kommuner, der har en stærkere organisatorisk understøttelse af FoU, såsom en forskningschef, er bedre rustet til at absorbere den forskning, der produceres.

Det er både vigtigt og vanskeligt at oversætte problemer i praksis til forskningsspørgsmål. Hvis ikke praktikere er vant til at tænke analytisk i forhold til egen praksis, kan det også være vanskeligt for dem at omsætte forskningsresultater til ny praksis. Samtidig mangler der viden om, hvordan man skal få forskningen ud at leve i en travl hverdag med mange driftsopgaver. Det kræver en løbende dialog mellem forskning og praksis.

Flere interessenter peger på, at eksterne bevillingsgivere er med til at gøre forskningen praksisrettet, fordi de har fokus på impact i praksis – en impact som gerne skabes, mens projektet er i gang. Samtidig udtrykker nogle interessenter, at ikke alle de private fonde, som professionshøjskolerne modtager midler fra, støtter den generaliserede og generaliserbare videnproduktion, men snarere har præference for isoleret impact.

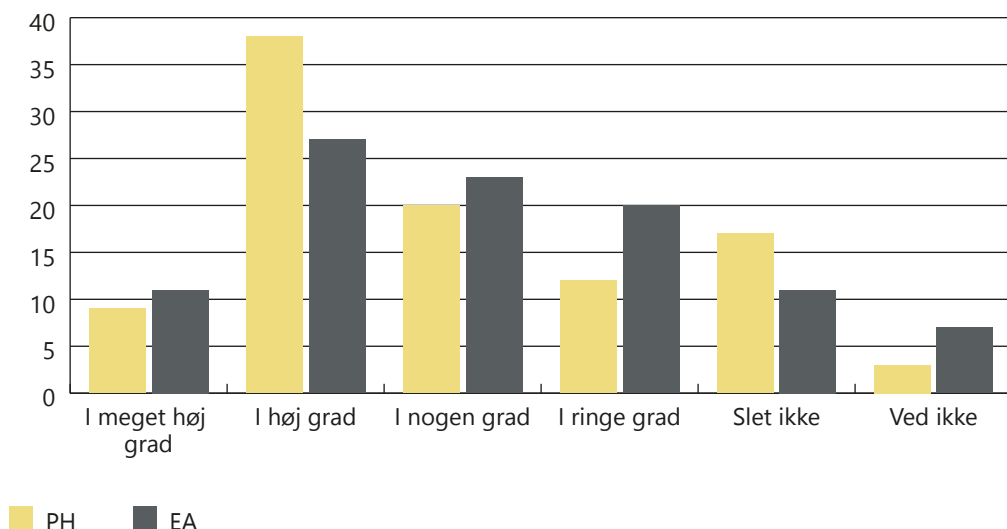
DFiR har spurgt FoU-aktive medarbejdere om deres oplevelse af barrierer i forhold til at forankre FoU-viden og resultater i praksis. Samlet set oplever omkring 67 pct. af respondenterne fra professionshøjskoler, at der i de seneste FoU-projekt, de var involveret i,

i meget høj grad, høj grad eller i nogen grad var barrierer i forbindelse med forankring i

praksis, mens tallet for respondenterne fra erhvervsakademier er 61 pct.

Figur 7 FoU-aktive medarbejderes vurdering af graden af oplevede barrierer i forbindelse med at sikre forankring af FoU-viden og -resultater i praksis, særligt for professionshøjskoler (PH) ($N=337$) og erhvervsakademier (EA) ($N=100$). Procent. 2023.

Procent

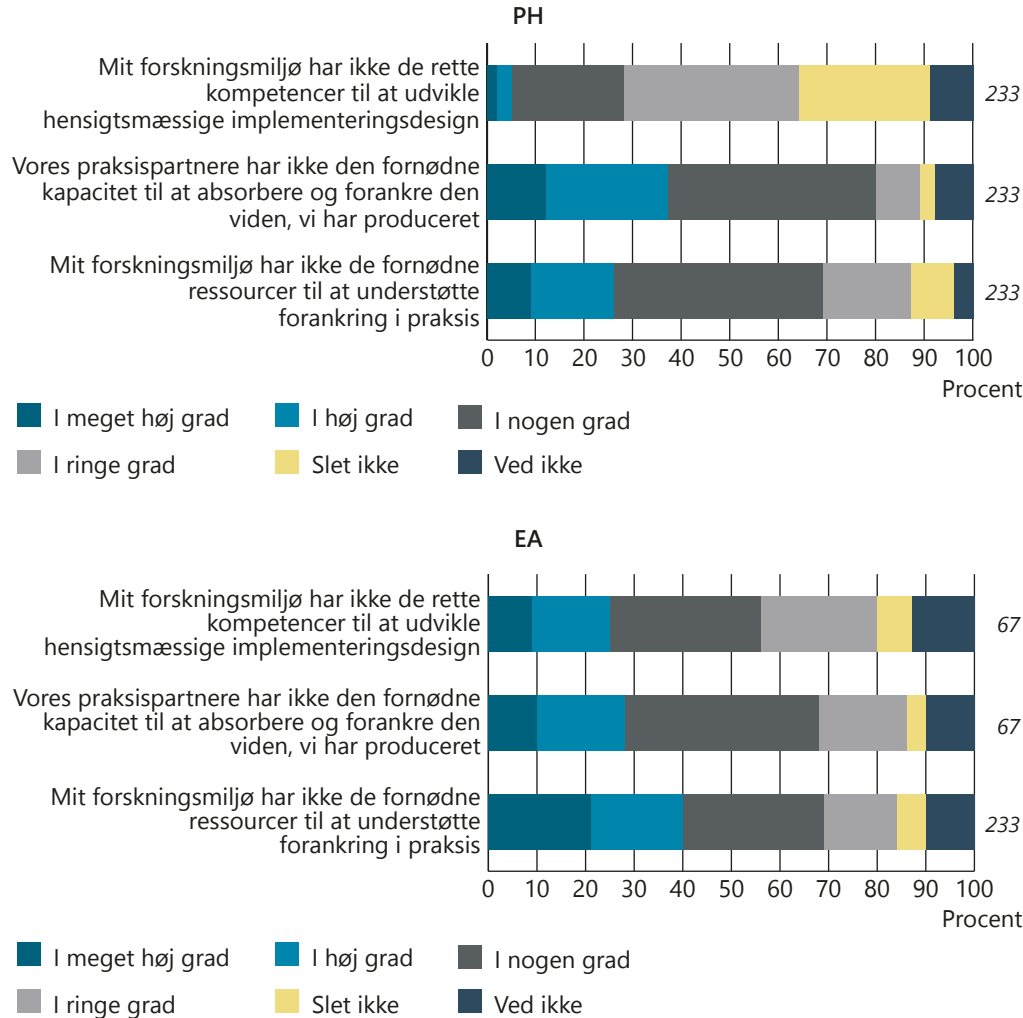
Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023 (PH) og (EA).

De respondenter, der har oplevet barrierer, peger navnlig på to typer barrierer. Den ene er mangel på ressourcer i forskningsmiljøerne til at understøtte forankringen. Den anden er mangel på kapacitet i praksis til at optage og forankre FoU-viden og resultater. Derimod er der betydeligt færre, der erklærer sig enige i, at forskningsmiljøerne mangler de rette

kompetencer til at udvikle hensigtsmæssige implementeringsdesign, jf. Figur 8.

Det er altså i de forskningsaktive medarbejders øjne navnlig ressourcemangel på institutionerne selv og i praksis, der udgør de væsentligste barrierer for, at forskningsviden og -resultater implementeres i praksis.

Figur 8 FoU-aktive medarbejderes oplevede barrierer for forankring af FoU-viden og -resultater i praksis, særsklit for professionshøjskoler (PH) og erhvervsakademier (EA). Procent. 2023.

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Anm.: Tal for enden af hver søjle angiver antal respondenter. Beregningsgrundlaget omfatter kun respondenter, der har angivet, at de oplever, at de i meget høj grad, i høj grad og i nogen grad oplever barrierer.

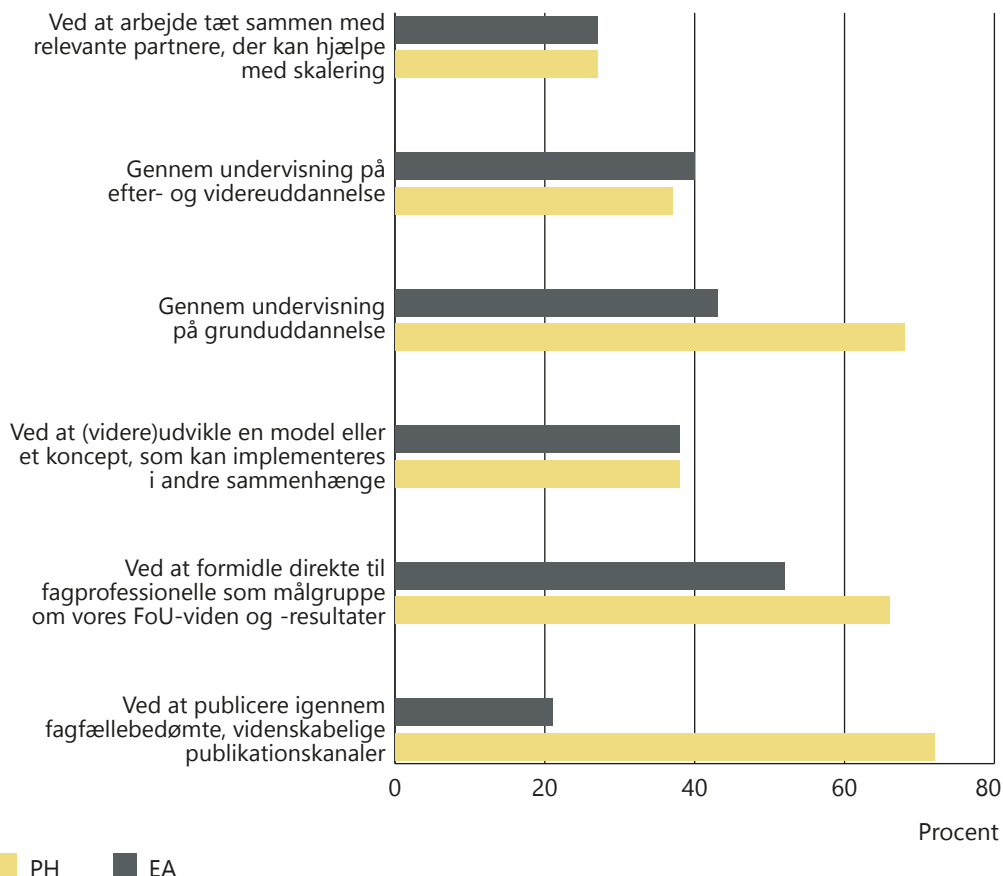
Det bekræftes i flere interessentsamtaler. Der mangler ikke kun forskningsviden, men også kapacitet og kompetencer til at oversætte og absorbere den viden og dermed sikre succesfuld implementering i den konkrete sammenhæng. Andre interessenter påpeger, at der ikke er tilstrækkelige ressourcer ved professionshøjskolerne til at understøtte

implementering og skalering af ny FoU-viden og -resultater i praksis. Det skyldes, at man med de FoU-midler, der er til rådighed, satser på at opbygge forskningshøjde. Der er flere steder desuden ikke formelle strukturer for videnuudveksling. Det er op til den enkelte projektleder at indarbejde det i projektdesignet og forløbet.

Arbejdet med at skalere FoU-viden og -resultater sker ifølge respondenterne navnlig gennem publikationsaktivitet, formidling til

fagprofessionelle, samt gennem undervisning, som det ses i Figur 9.

Figur 9 Anvendte metoder til skalering af FoU-viden og resultater, fordelt på hhv. professionshøjskoler (PH) ($N = 337$) og erhvervsakademier (EA) ($N = 100$). Procent. 2023

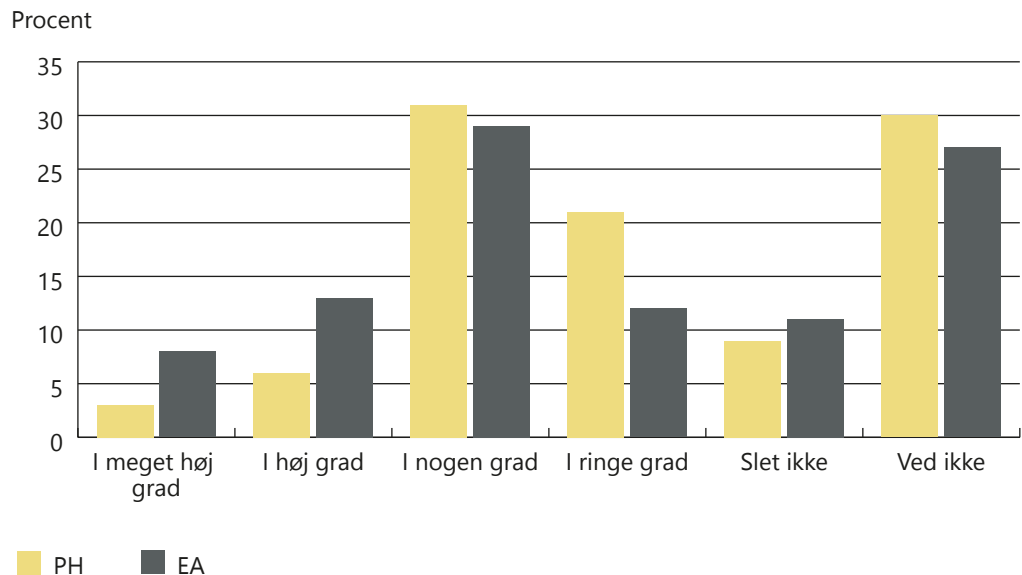
Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Anm.: Kategorierne "Andet" og "Ved ikke" er udeladt.

Flere respondenter har oplevet en vis grad af barrierer for arbejdet med at skalere FoU-viden og -resultater, som det fremgår af Figur 10. Næsten 1/3 har dog valgt at svare "ved ikke" på det spørgsmål, hvilket tyder på enten manglende erfaring hermed, manglende forståelse af spørgsmålet eller en kombination heraf.⁶

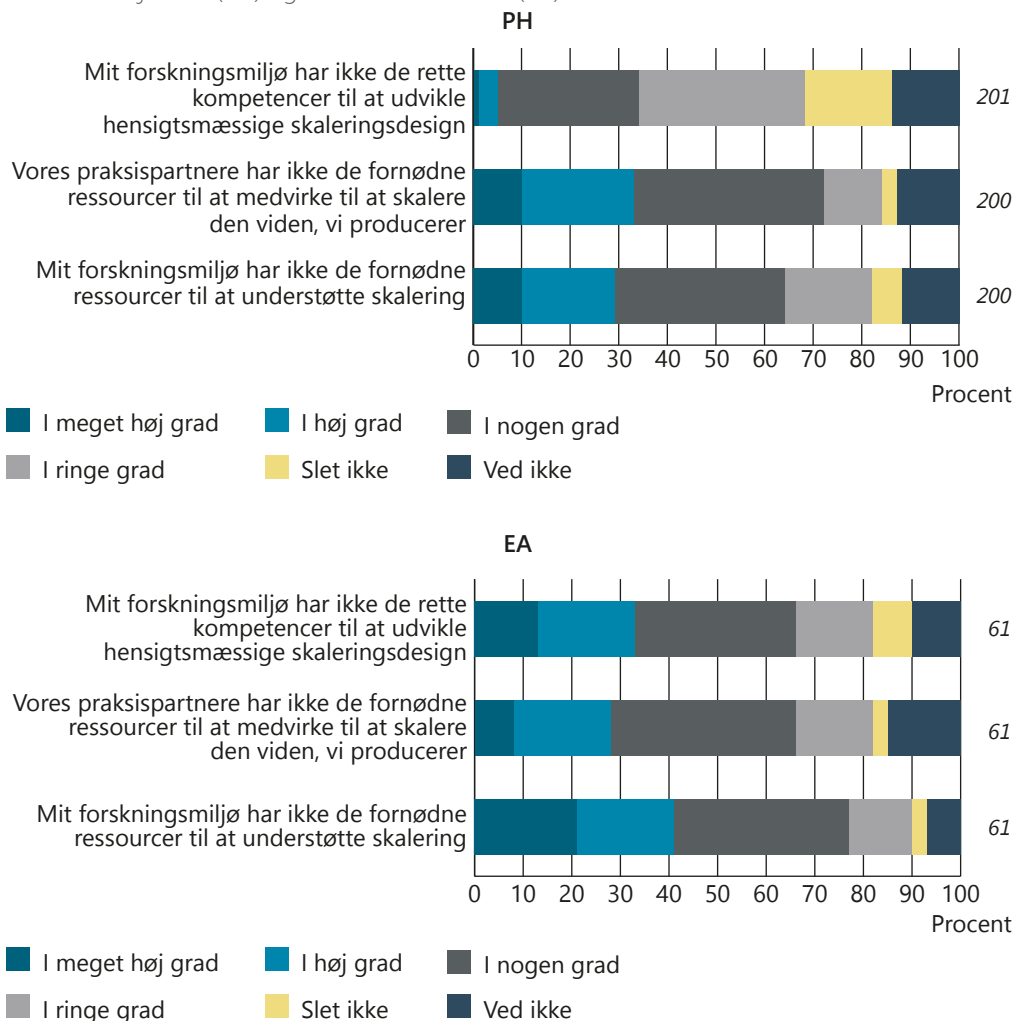
Spurgt til naturen af de oplevede barrierer svarer respondenterne, at de primært oplever barrierer i relation til manglende ressourcer, som det fremgår af Figur 11.

Figur 10 Graden af oplevede barrierer i forbindelse med at sikre skalering af FoU-resultater, fordelt på hhv. professionshøjskoler (PH) (*N* = 337) og erhvervsakademier (EA) (*N* = 100). Procent. 2023.

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Figur 11 Oplevede barrierer i forbindelse med at sikre skalering af FoU-resultater, særs­kilt for professionshøjskoler (PH) og erhvervsakademier (EA). Procent. 2023.

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Anm.: Tal for enden af hver søjle angiver antal respondenter. Kategorien "Andet" er udeladt. Beregningsgrundlaget omfatter kun respondenter, der har angivet at de oplever, at de i meget høj grad, i høj grad og i nogen grad oplever barrierer.

Hvis der er udfordringer med at bringe FoU ud i praksis, hvad er så løsningen? De interessenter, DFIR har talt med, peger både på løsninger internt ved professionshøjskoler og erhvervsakademier samt løsninger i praksis-felterne.

Flere interessenter opfordrer professionshøjskoler og erhvervsakademier til at arbejde mere strategisk og samlet med de udfordringer, der er med at få bragt viden i anvendelse i praksis. Der bør blandt andet være større opmærksomhed på, hvilke kompetencer, der skal udvikles, for at man bliver dygtig til at bedrive anvendelsesorienteret forskning, og

at der skal være incitamentsstruktur til at understøtte denne form for kompetenceudvikling.

En interessant vurderer, at professionshøjskolernes videndelingsaktiviteter ofte drives af efterspørgsel i praksis, mens professionshøjskolerne i stedet bør være mere offensive og selv i højere grad sætte en dagsorden. Samme person udtrykker også et ønske om, at den viden, der formidles, leveres i en form, der er mere anvendelig i praktikernes travle hverdag og opfordrer til, at man overvejer at uddanne ph.d.-stipendiater og deres vejledere i kommunikation til praksisfeltet. Der findes generelt ingen systematisk opsamling og formidling af forskningsresultater i forskningsmiljøerne ved professionshøjskolerne.

Endvidere opleves visse dele af det aftageapparat, der skal optage FoU-viden og -resultater, som umodent i forhold til at anvende FoU. Det skyldes manglende ressourcer

hos aftagerne. Flere interessenter påpeger, at der specifikt på det kommunale område savnes en mere systematisk opsamling af hvilke videnbehov, kommunerne har.

Eksempelvis undrer en interessant sig over, hvorfor viden på dagtilbudsområdet ikke opsamles noget sted. Kommunerne oplever et enormt pres på dagtilbuds- og skoleområdet på grund af, at flere og flere børn og unge får psykiatriske diagnoser, men "famler ofte i blinde" og opsamler ikke behov på tværs.

Med specifik henvisning til grundskoleområdet fremhæver flere respondenter og interessenter, at hvis ny viden skal optages og implementeres på de enkelte skoler, skal opgaven varetages af skoleledelsen, gerne også med det administrative ledelseslag i kommunerne. Det kræver både kendskab til den aktuelle FoU på området og en aktiv beslutning om at implementere det.

Andre interessenter har peget på en åbenlys mangel på erfaringsopsamling på det kommunale sundhedsområde.

Nogle af landets kommuner har dog medarbejdere ansat med ansvar for forskning, udvikling og innovation, som kan bidrage til at indarbejde forskningsviden og -resultater i det kommunale arbejde.

Der udestår en egentlig undersøgelse af aftagerapparaternes overordnede absorberingsevne i forhold til FoU. DFIR's undersøgelse peger imidlertid på et uudnyttet potentiale for, at både professionshøjskolerne og erhvervsakademierne selv og aftagerfelterne afsøger potentialer for i højere grad at bringe den anvendelsesorienterede og praksisnære FoU i anvendelse til gavn for velfærd og bæredygtig vækst.

Vidensamarbejde med universiteterne

Universiteterne betragtes i lovgrundlagets visioner for FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier som en vigtig part i det videnkredsløb, der med afsæt i uddannelse, praksis og forskning skal komme professioner, erhverv og samfund til gavn.

Det er derfor også glædeligt at se, at både respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen samt de interessenter, DFIR har haft samtaler og møder med, generelt stiller sig positivt over for vidensamarbejdet med universiteterne. Der er en opfattelse af, at parterne supplerer hinanden godt og flere interessenter fremhæver, at der er sket en positiv udvikling de seneste ti år fra mere komplicerede til mere gnidningsfrie og udbytterige partnerskaber.

Adspurgt om en række overordnede udsagn om samarbejdet med universiteterne udtrykker de respondenter, der tidligere har deltaget i FoU-projekter, hvori der indgik et samarbejde med et universitet, at der er en

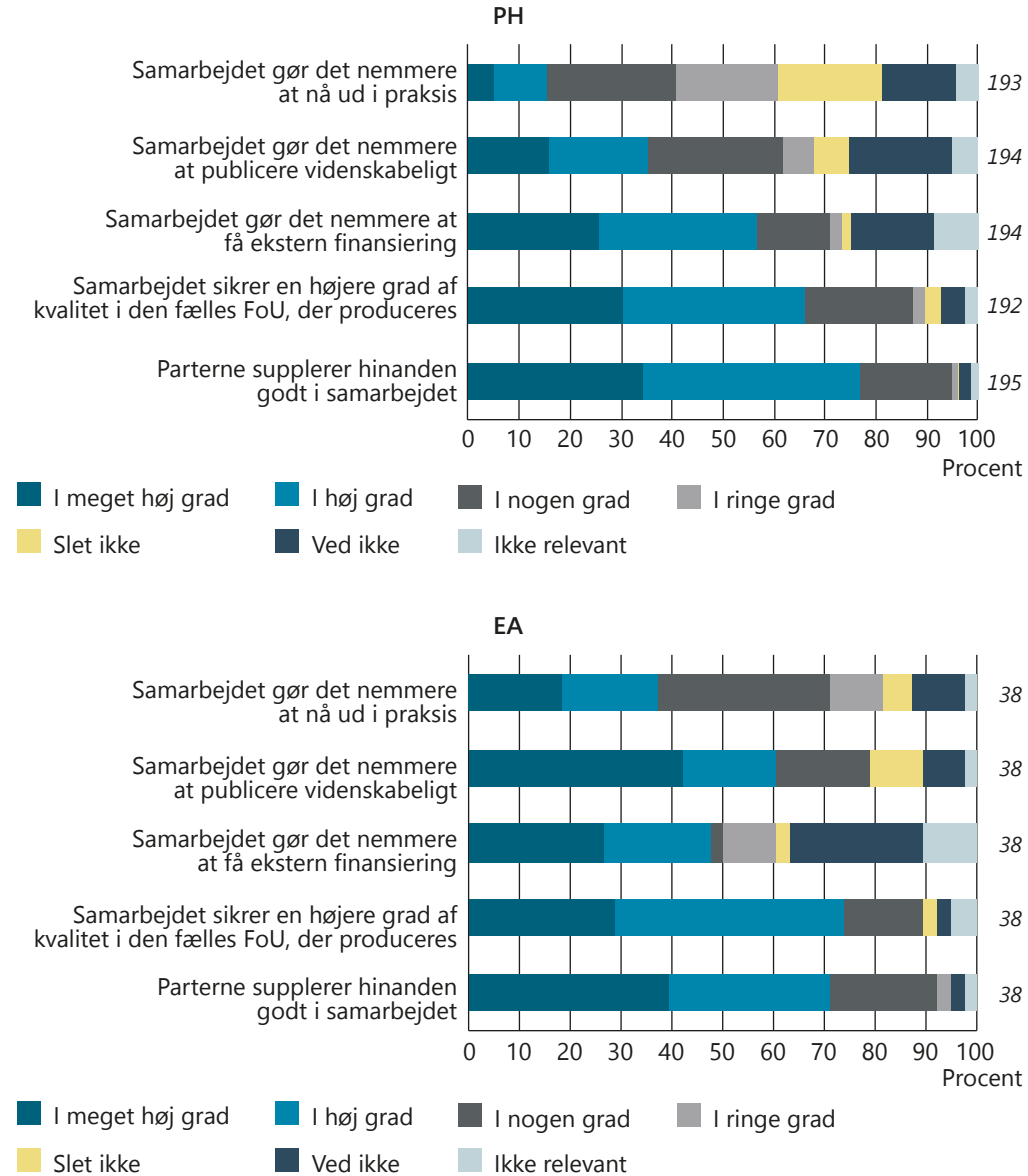
lang række fordele ved dette samarbejde. På spørgsmålet om, i hvor høj grad parterne supplerer hinanden godt i samarbejdet, svarer over 90 pct. af respondenterne fra hhv. professionshøjskoler og erhvervsakademier, at de i meget høj grad, i høj grad eller i nogen grad er enige heri (Se Figur 12).

Det bekræftes af flere interessenter. Eksempelvis fremhæves det fra erhvervsakademiernes side, at erhvervsakademierne antager en mere afsøgende, eksperimenterende, hurtig og agil rolle i projekter, som involverer universiteter, mens universiteterne tegner sig for den mere klassiske forskning, der tager længere tid.

Ligeledes svarer over 80 pct. af respondenterne fra begge institutionstyper, at de i meget høj, i høj eller i nogen grad er enige i, at samarbejdet med universiteterne sikrer en højere grad af kvalitet i den fælles FoU, der produceres.

Som vist nedenfor i Figur 12 er en stor andel af respondenterne i varierende grad enige i, at samarbejdet med universiteterne gør det nemmere at få ekstern finansiering og at publicere videnskabeligt. En noget mindre andel af respondenterne oplever, at vidensamarbejdet med universiteterne gør det nemmere at nå ud i praksis. Her er der dog en væsentlig forskel mellem professionshøjskoler og erhvervsakademier, idet respondenter fra erhvervsakademierne i højere grad mener, at det gør det nemmere at nå ud i praksis, når et universitet involveres i FoU-samarbejdet, mens en lavere andel af respondenterne fra professionshøjskolerne erklærer sig enige heri. Besvarelserne kan med afsæt i flere af fritekstkommentarerne tolkes således, at praksispartnere måske oplever, at en universitetspartner har en større legitimitet som forskningsinstitution også set fra praksisperspektivet.

Figur 12 Udsagn om samarbejdet med universiteterne, særligt for professionshøjskoler (PH) (N = 337) og erhvervsakademier (EA) (N = 100). Procent. 2023.

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler (PH) og erhvervsakademier (EA) 2023.

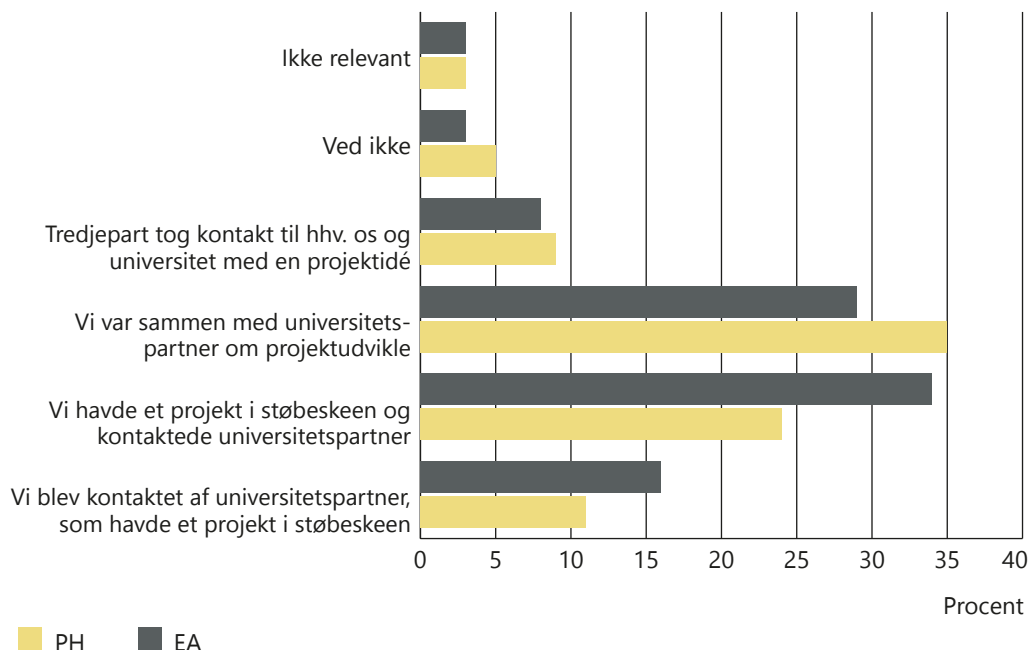
Anm.: Tal for enden af hver søjle angiver antal respondenter. Kategorien "Andet" er udeladt. Beregningsgrundlaget omfatter kun de respondenter, der har angivet at de har haft samarbejde med et universitet.

I spørgeskemaundersøgelsen bedes respondenterne ligeledes angive, hvorvidt de i deres seneste FoU-projekt med en involveret universitetspartner, i projektudviklingsfasen selv tog kontakt til universitetspartner, blev kontaktet af universitetspartner eller var sammen om at projektudvikle. Svarene fremgår af Figur 13. Her tegner der sig et billede af, at universiteterne er en foretrukken og oplagt partner i et forskningsprojekt. Det skal noteres, at flere af respondenterne refererer til deres ph.d.-projekt. Her er den gængse model, at ph.d.-ansøger kontakter en universitetspartner med et projekt, idet professionshøjskolerne ikke kan tildele

ph.d.-stipendier. En relativt stor andel af den samlede pulje af forskningsaktive medarbejdere navnlig ved professionshøjskolerne (35 pct.) har projektudviklet i samarbejde med en universitetspartner i det seneste FoU-projekt, de var involveret i.

DFiR har ikke undersøgt universiteternes præference for at samarbejde med professionshøjskoler og erhvervsakademier. Men det overordnede billede, som interessenterne giver udtryk for, er, at universiteterne i stigende grad betragter navnlig professionshøjskoler som en oplagt partner i FoU-projekter.

Figur 13 Roller i udviklingsfasen i samarbejdet mellem universitet og institution, fordelt på hhv. professionshøjskoler (PH) ($N = 337$) og erhvervsakademier (EA) ($N = 100$). Procent. 2023.

Kilde: DFiR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Anm.: Kategorien "Andet" er udeladt. Beregningsgrundlaget omfatter kun de respondenter, der har angivet at de har haft samarbejde med et universitet.

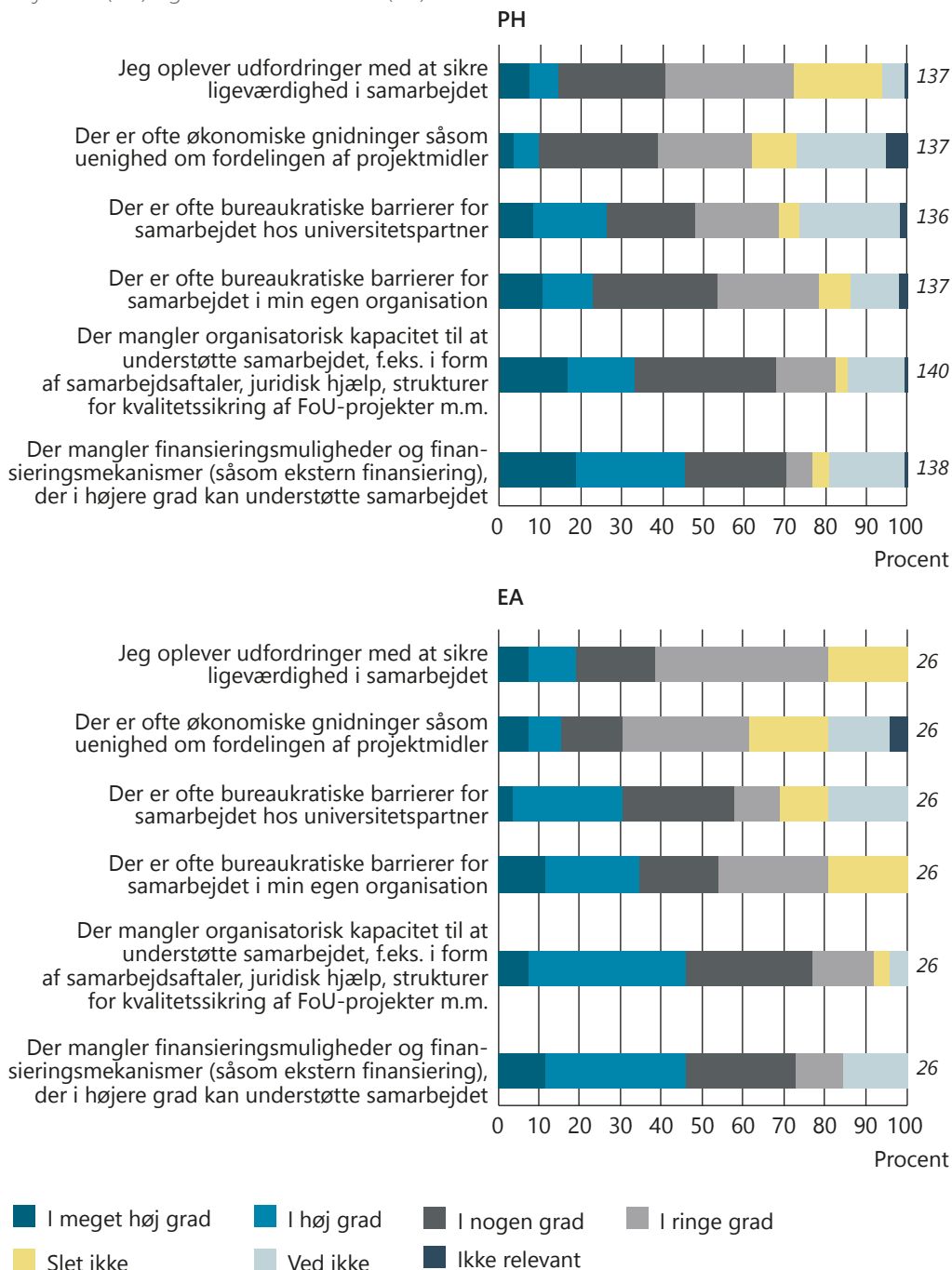

Derudover spørger DFIR til, hvorvidt de forskningsaktive medarbejdere har oplevet barrierer i samarbejdet med universiteterne. Her svarer 9 pct. af respondenterne fra professionshøjskoler og 11 pct. af respondenterne fra erhvervsakademierne, at de i enten meget høj grad eller høj grad har oplevet barrierer, mens hhv. 37 pct. og 32 pct. fra professionshøjskoler og erhvervsakademier svarer, at de i nogen grad har oplevet barrierer.

Som vist i Figur 14 peger de, der har oplevet barrierer, især på, at der mangler finansieringsmuligheder og -mekanismer, der i

højere grad kan understøtte samarbejdet, samt at der mangler organisatorisk kapacitet til at understøtte samarbejdet, f.eks. i form af samarbejdsaftaler, juridisk hjælp, strukturer for kvalitetssikring af FoU-projekter m.m. Ligeledes udpeges bureaukratiske barrierer for samarbejdet i egen organisation eller hos universitetspartnerne som værende af betydning. En relativt lille andel mener, at der i meget høj grad eller i høj grad er økonomiske gnidninger, såsom uenighed om fordeling af projektmidler. Dog er andelen af respondenter, der oplever denne uenighed, større for professionshøjskolernes vedkommende.

Figur 14 Udsagn om barrierer for samarbejdet med universiteterne, særsklit for professionshøjskoler (PH) og erhvervsakademier (EA). Procent. 2023

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Anm.: Tal for enden af hver søjle angiver antal respondenter. Kategorien "Andet" er udeladt. Beregningsgrundlaget omfatter kun de respondenter, der har angivet at de har haft samarbejde med et universitet.

Kapitel 4

Rammer for FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier

DFiR vurderer, at man ved at justere på rammerne for FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier i højere grad kan understøtte arbejdet med at bringe FoU i anvendelse i praksis. Derfor har rådet foretaget en undersøgelse af rammebetingelserne for institutionernes FoU-opgave. Om end der er særligt fokus på finansieringsgrundlaget har DFiR på baggrund af dialoger med interessenterne også vurderet betydningen af de overordnede politiske ambitioner med området.

De politiske ambitioner med området

Flere interessenter har påpeget, at der er begrænset politisk interesse for området. I forlængelse heraf bliver det også fremhævet, at der er uklarheder i det samlede lovgrundlag for FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier, og at der stadig er behov for en tydeliggørelse på politisk niveau (Danmarks Evalueringsinstitut, 2017, s. 9, 15-17; Lindeberg, 2018, s. 62).

I lovbemærkningerne står der eksempelvis om anvendelsen af begrebet FoU-aktiviteter, at de omfatter dels "aktiviteter i henhold til alment og internationalt anerkendte definitioner af FoU, dels væsentlige aktiviteter som

falder uden for disse definitioner (Danmarks Evalueringsinstitut, 2017, s. 15)". Mens finanslovsmidlerne til FoU skal opfylde Frascati-manualen, er der altså i institutionsloven samt i beskrivelserne af stillingsstrukturen en udvidet forståelse af FoU (BEK nr 1458 af 24/06/2021).⁷

Der har ifølge flere interessenter været begrænset vejledning til institutionerne undervejs i konsolideringsarbejdet. Ud over det, som står i det samlede lovgrundlag, har FoU-begrebet ikke været foldet yderligere ud. Professionshøjskolerne og erhvervsakademierne har selv arbejdet videre med at definere FoU på baggrund af det relativt uklare, samlede lovgrundlag.

DFiR har ikke gennemført en nærmere undersøgelse af, hvordan definitionsarbejdet endelig har udfoldet sig. Det står dog klart, at der er behov for en mere konsekvent juridisk understøttelse fra politisk hold af FoU-aktiviteterne.

Fra politisk side har der først og fremmest været fokus på den ene del af lovgrundlagets formål, nemlig at sikre kvaliteten af uddannelserne, mens ambitioner og visioner med

den anden del af lovgrundlagets formål, nemlig styrkelse af praksis, indtil nu har været fraværende. Der udestår en drøftelse af, hvilken plads i det samlede forsknings- og innovationssystem, FoU-aktiviteterne ved professionshøjskolerne og erhvervsakademierne skal have. Endvidere bør der være en politisk drøftelse af, hvordan man vil løfte området, og hvilken rolle FoU-aktiviteterne spiller for kvaliteten og produktiviteten i aftagerfelterne.

Anbefaling

Vil regeringen indfri den del af formålet med lovgrundlaget, som handler om at bringe ny viden til praksisfelterne, anbefaler DFIR, at regeringen udvikler og fremlægger en visionær, national strategi for forskning og udvikling, der omfatter de to institutionstyper.

En national strategi for forskning og udvikling, der omfatter professionshøjskoler og erhvervsakademier, bør udvikles i tæt

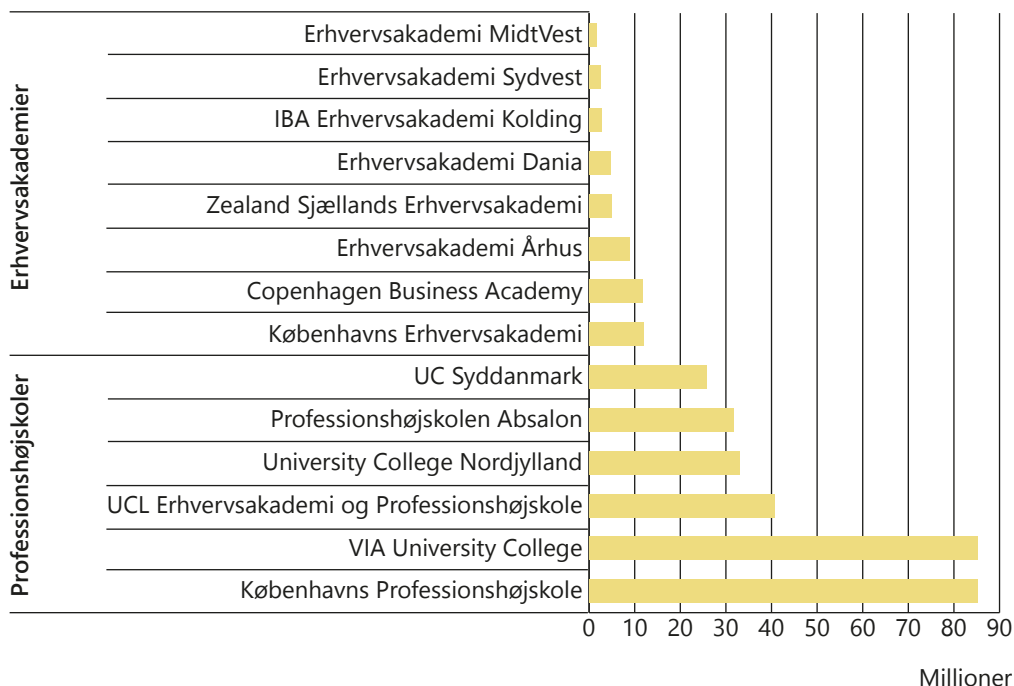
samarbejde med relevante aktører og inkludere en analyse af aftagerfelternes evne til at implementere ny viden, efterspørgsel efter FoU samt en identifikation af særligt potentialefyldte områder. Strategien bør have et helhedsorienteret blik på FoU udført ved professionshøjskoler og erhvervsakademier. FoU-opgaven ved professionshøjskoler og erhvervsakademier bør betragtes som en integreret del af det øvrige forsknings- og innovationssystem. DFIR opfordrer desuden til, at rapportens øvrige anbefalinger angående finansiering og kvalitetsvurdering indgår i strategien.

Små FoU-miljøer

Figur 14 illustrerer, hvordan finanslovstilskuddet fordeler sig på de enkelte institutioner. Som nævnt ovenfor modtager professionshøjskolerne et væsentligt højere samlet tilskud end erhvervsakademierne både som følge af de særlige midler, øremærket aktivitet på lærer- og pædagoguddannelsen og på baggrund af den store forskel på institutionernes størrelse som det også fremgår af faktaboksen i kapitel 2.

Figur 14 Fordeling af finanslovstilskud til FoU-aktiviteter ved professionshøjskoler og erhvervsakademier i 2022. Tilskuddet er fordelt på baggrund af uddannelsesaktivitet i 2013

Kilde: Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, marts 2023. Efterbearbejdet af DFIR.

Med det relativt beskedne finanslovstilskud og med de størrelsesforskelle, der er på de forskellige institutioner, er mange af FoU-miljøerne ved professionshøjskoler og erhvervsakademier små.

Imidlertid ser hovedparten af de interesser, DFIR har talt med, ikke nødvendigvis nogen fordel i at koncentrere forskningsaktiviteterne på færre og større miljøer. Den særlige regionale forpligtelse, institutionerne har, gør dem til væsentlige regionale spillere,

der som producenter af forskning, udvikling og uddannelse kan bidrage til regional vækst og velfærd. Der er dog også flere, der taler for en koncentration af FoU-miljøerne med henvisning til at sikre både forskningshøjde og større impact. En del professionshøjskoleaktører peger i forlængelse heraf på, at der er meget at vinde for sektoren ved at arbejde på tværs af flere eller alle professionshøjskoler i større programsatsninger, meget gerne i samarbejde med universiteterne.

Større tværgående programsatsninger

Interessenter navnlig fra professionshøjskolerne nævner, at det gavner kapacitetsudviklingen og den samfundsmæssige værdiskabelse at arbejde sammen – gerne med universiteterne – i større programsatsninger.

Et nyligt eksempel er det nationale program NAFA – Naturfagsakademiet, der i et samarbejde mellem alle seks professionshøjskoler, fire universiteter og det nationale naturfagscenter ASTRA med en samlet støttesum fra henholdsvis VILLUM FONDEN og Novo Nordisk Fonden på i alt 200 mio. kroner skal fremme motiverende og udbytterig naturfagsundervisning i grundskolen. Programmet blev igangsat i sommeren 2021 og løber frem til sommeren 2028.

Programmet indeholder ud over en indsats henholdsvis på læreruddannelserne og i grundskolen også en forskningsindsats, der både dækker følgeforskning og strategisk forskning inden for det naturfagsdidaktiske område – i tilknytning til hhv. læreruddannelsen og grundskolen. Der er afsat omkring 75 mio. kroner til forskningsindsatsen, som skal fordeles mellem alle deltagende professionshøjskoler og universiteter. Disse midler bliver udmøntet løbende i varierende konstellationer.

(Naturfagsakademiet - NAFA, 2023)

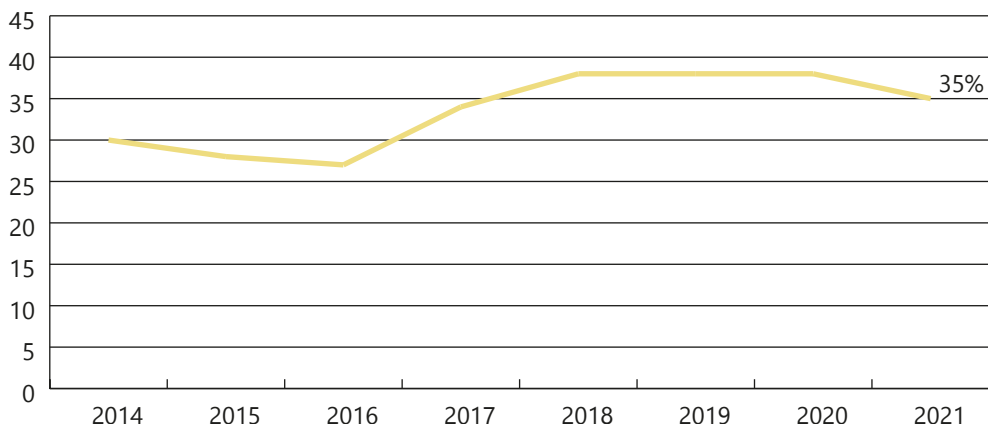
Ekstern finansiering af FoU ved professionshøjskolerne

Det er navnlig professionshøjskolerne, der hjemtager ekstern finansiering til FoU, mens erhvervsakademiernes hjemtag på dette område er yderst begrænset. DFIR finder det positivt, at de private fonde udviser en stigende interesse for at støtte FoU ved professionshøjskolerne. De private fondsmidler spiller sammen med de offentlige, konkurrenceudsatte midler en vigtig rolle i at sikre den samfundsmæssige værdiskabelse af professionshøjskolernes FoU-aktiviteter.

Danske Professionshøjskoler udgiver hvert år et videnregnskab for hele den samlede sektor. Her opgøres en række nøgletal for professionshøjskolernes FoU-aktiviteter inden for finansiering, forskningsaktivitet, medarbejderkompetencer, videnomsætning og viden til professionerne (Danske Professionshøjskoler, 2022). Videnregnskabet viser blandt andet professionshøjskolernes omsætning af ekstern finansiering til FoU-aktiviteter i perioden 2014-2021. I denne periode var der en kraftig stigning i andelen af den samlede finansiering (omsætning) fra 2016 til 2018, efterfulgt af en lettere nedadgående tendens fra 2018 til 2021, som vist i Figur 15.

Figur 15 Ekstern finansierings andel af samlet FoU-finansiering (omsætning) fra 2014 til 2021 for de seks professionshøjskoler.

Procent

Kilde: Danske Professionshøjskoler: Videnregnskab 2021. Efterbearbejdet af DFIR.

I 2021 udgjorde ekstern finansiering således 35 pct. af den samlede FoU finansiering. Fordelingen på de enkelte professionshøjskoler fremgår af Tabel 2.

Tabel 2 Ekstern finansiering (omsætning) på de seks professionshøjskoler i perioden 2017-2021.

Institution	2017	2018	2019	2020	2021
University College Syddanmark	8.027	8.466	9.826	7.707	5.799
University College Nordjylland	4.650	4.776	8.413	9.350	8.739
UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	18.687	15.365	18.133	12.641	12.317
Københavns Professionshøjskole	55.741	58.399	54.471	46.937	49.838
Professionshøjskolen Absalon	9.467	14.330	18.532	19.146	22.346
VIA University College	44.410	69.219	71.017	83.980	63.466
I alt	140.982	170.555	180.392	179.761	162.505

Kilde: Danske Professionshøjskoler: Videnregnskab 2021. Efterbearbejdet af DFIR.

Anm.: Der er i perioden 2019-2021 gradvist implementeret ny registreringsramme på institutionerne, hvilket har givet forskydninger i datagrundlagets opgørelsesmetode. Dermed kan der ikke laves sammenligninger på tværs af årene. Derudover er der for 2021 sket en ændring i VIA UC ift. opgørelse af partneromkostninger, der påvirker institutionens samlede eksterne finansiering.

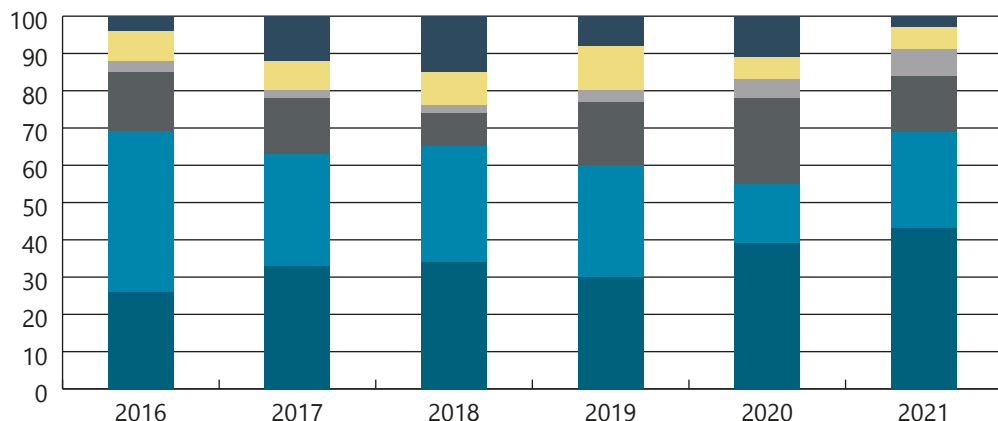
Professionshøjskolesektoren har ligeledes haft succes med at sikre stigende privat fondsfinansiering til FoU-aktiviteter. I 2021 var 43 pct. af den samlede eksterne finansiering af FoU (omsætning) ved professionshøjskolerne finansieret af private danske kilder, primært private fonde (se Figur 16).

Det er altså sammen med nogle af de offentlige puljer og fonde, at de private fonde er med til at finansiere velfærdsforskningen ved professionshøjskolerne, og dermed også er med til at sætte retningen herfor.

Figur 16 Fordeling af ekstern finansiering af FoU ved de seks professionshøjskoler i perioden 2017-2021 fordelt på kilde. Procent, 2016-2021.

Procent

- Danske virksomheder og fonde
- Ministerier og styrelser mv.
- EU og andre udenlandske kilder
- Det Frie Forskningsråd og Innovationsfonden
- Regioner og kommuner (herunder regionale fonde)
- Andre offentlige kilder (fx tipsmidler)

Kilde: Danske Professionshøjskoler: Videnregnskab 2021. Efterbearbejdet af DFIR.

I 2021 tegnede andre offentlige kilder, herunder ministerier og styrelser, kommuner, regioner og andre offentlige puljer såsom tipsmidler, sig for 35 pct. af den eksterne finansiering. Danmarks Frie Forskningsfond og Innovationsfonden tegnede sig for 7 pct. af FoU-finansieringen. EU og andre udenlandske kilder stod for 15 pct. af finansieringen (se Figur 16).

Professionshøjskolerne nyder også godt af målrettede offentligt finansierede initiativer, der tilgodeser forskning særligt inden for lærer- og pædagogområdet. Ph.d.-rådet for uddannelsesforskning blev oprettet allerede i 2011 med særligt fokus på det lærerfaglige område, mens Partnerskab for børneforskning blev oprettet i 2021.

Ph.d.-rådet for uddannelsesforskning

Ph.d.-rådet for uddannelsesforskning blev nedsat i 2011 og har til ansvar at uddele den bevilling, der med Globaliseringsaftalen i efteråret 2010 første gang blev afsat til at styrke uddannelsesforskning.

Formålet med ph.d.-rådet er at styrke lærerprofessionerne ved at uddanne ph.d.er, som bedriver praksisnær forskning til gavn for professionshøjskolerne, og som efterfølgende kan undervise på læreruddannelsen. Hensigten med initiativet er at forbedre udbyttet for alle elever i folkeskolen.

Ph.d.-rådets arbejde med at styrke uddannelsesforskningen tager udgangspunkt i tre formål:

1. Forskning i praksisnære områder med stærk tilknytning til og i samarbejde mellem professionshøjskolerne og universiteterne.
2. Forskning og forskeruddannelse med efterprøvede og anerkendte kvalitetssikringsmekanismer i regi af universiteternes ph.d.-skoler.
3. De ph.d.er, der uddannes, skal både under uddannelsen og efterfølgende kunne undervise på professionshøjskolerne og indgå i forskning og udvikling i professionsfeltet.

Ph.d.-rådsmidlerne søges i et konsortiesamarbejde mellem mindst en professionshøjskole og mindst et universitet.

(Ph.d.rådet for uddannelsesforskning, 2023; UFM, 2023d)

Partnerskab for børneforskning

Partnerskab for børneforskning har til formål at arbejde for en langsigtet, strukturel styrkelse af forsknings- og uddannelsesmiljøet på 0-6 års området.

Partnerskabet blev etableret i 2021 på baggrund af en bevilling på i alt 200 mio. kr., som blev afsat i forbindelse med fordelingen af forskningsreserven i 2021. Der er afsat 50 mio. kr. årligt oprindeligt frem til 2024 til at styrke den pædagogiske forskning i relation til de mindste børn.

En af hensigterne bag nedsættelsen af Partnerskab for børneforskning var fra politisk hold et ønske om en udmøntningsmodel, der i højere grad prioriterede aftager- og praksiselementet samt videnomsætning. Endvidere var etableringen foranlediget af et behov for koordinering af indsatsen frem for mange bevillinger uden tværgående sammenhæng.

Partnerskabet skal udmønte midler i åben konkurrence og har som erklæret mål at sikre inddragelse af praksis også i forhold til at identificere forskningsbehov. Partnerskabet får også til opgave at omsætte og formidle FoU til pædagogisk personale. Endvidere skal det opbygge FoU-kapacitet blandt andet med indlejring af forskeruddannelse i større forskningsprojekter samt indlejring af forskningen i pædagoguddannelsen og andre relevante uddannelser.

Partnerskabet består af en bestyrelse, et repræsentantskab samt to vurderingspaneler – et praksispanel og et videnskabeligt panel.

Arbejdet med at definere rammerne for partnerskabet samt formulere det første opslag har strakt sig over omtrent halvandet år. Det første opslag åbnede 1. april 2023.

(UFM, 2023b; Partnerskab for børneforskning, 2023a)

Professionshøjskolernes succesrate målt i kroner i de store danske offentlige forskningsfinansierende fonde, Danmarks Frie Forskningsfond (DFF) og Innovationsfonden (IFD) varierer alt efter område, men den er overordnet set ikke stærkt afvigende fra den generelle succesrate, målt i beløb. Imidlertid er ansøgningsaktiviteten lav. Se bilag A for detaljer.

Erhvervsakademierne oplever udfordringer med at supplere deres basisbevilling med

ekstern finansiering af FoU-aktiviteter, hvilket ifølge erhvervsakademisektoren selv gør det svært at kapacitetsopbygge med små midler. Uddannelses- og Forskningsministeriets evaluering fra 2019 viste at hjemtaget af eksterne midler til erhvervsakademierne faldt fra 32 mio. kr. i 2015 til 8 mio. kr. i 2017. Nye tal indsamlet af DFIR for årene 2019-2021 viser, at kun ét af erhvervsakademierne har hjemtaget eksterne FoU-midler i 2019 og 2021.⁸

Tabel 3 Hjemtag af ekstern finansiering til FoU for professionshøjskoler og erhvervsakademier i perioden 2019-2021. For professionshøjskolerne er kun eksterne midler med tilknytning til hhv. lærer-, pædagog- og sygeplejerskeuddannelserne indrapporteret.

Institution	År	Antal projekter	25% kvartil	Median	75% kvartil	Min	Max
Professionshøjskoler	2019	131	191.643	429.000	994.000	3.000	12.425.600
	2020	136	116.827	330.022	935.484	2.000	9.400.000
	2021	92 98*	116.938 119.060*	250.000 291.000*	613.870 733.221*	18.000	2.825.000 7.900.000*
Erhvervsakademier	2019	12	22.114	45.661	95.996	13.740	3.205.000
	2021	6	10.680	16.860	36.019	8.000	179.360

Kilde: Professionshøjskolerne UCN, UCSYD, Absalon, KP, VIA og UCL, marts 2023. Efterbehandlet af DFIR.

Anm.: Foreløbige tal på baggrund af de seks institutioners forhåndenværende data. Der er data, der er udeladt, grundet forskelle i professionshøjskolernes opgørelsesmetoder. Beløb angivet med kursiv og * angiver værdier, når den anslåede del af NAFA-bevillingen til FoU medtages i de samlede opgørelser. Det er blevet anslået, at 1/3 af den samlede bevilling til hver institution vil være målrettet FoU og derfor er 1/3 af NAFA-bevillingen medtaget for hver institution.⁹

Små projektstørrelser

DFIR har indhentet oplysninger fra de enkelte institutioner vedrørende hjemtag af ekstern projektf finansiering i perioden 2019-2021. Grundet forskelle i professionshøjskolernes opgørelsesmetoder er disse data ufuldstændige. DFIR antager imidlertid, at de indhentede data stadig giver et overordnet billede af de eksternt finansierede projekters størrelse. For en yderligere beskrivelse af datagrundlaget, se Kapitel 5.

Tabel 3 beskriver hjemtaget af ekstern finansiering i perioden 2019-2021 for begge institutionstyper. For professionshøjskolernes vedkommende omfatter tallene kun hjemtag for FoU med relevans for de tre store velfærdsuddannelser, sygeplejerske, lærer og pædagog, mens alle uddannelsestilknytninger er indrapporteret for erhvervsakademierne. Tabellen viser stor spredning i det eksterne hjemtag per projekt for begge institutionstyper. For professionshøjskolernes eksternt finansierede projekter på de tre

store velfærdsuddannelser gælder det, at i 2019 har 25 pct. af bevillingerne en størrelse på 191.643 kr. eller derunder, 25 pct. mellem 191.643 og 429.000 kr., 25 pct. mellem 429.000 og 994.000 kr. og de resterende 25 pct. har mere end 994.000 kr.

Udviklingen frem mod 2021 viser, at projektstørrelsen falder. Fra 2019 til 2021 er der registreret et fald i medianen, der indikerer, at de eksterne bevillinger bliver mindre igennem den valgte periode, hvilket også er registreret i opgørelsen fra Danske Professionshøjskoler i Tabel 2 over ekstern finansiering målt i omsætningstal. Her kan opgørelserne for især 2021 sandsynligvis fortolkes i lyset af effekterne af corona-pandemien, som alt andet lige har vanskeliggjort FoU-arbejdet både før og efter en evt. bevilling er hjemtaget.

Der er allerede gode eksempler på, at private og offentlige bevillingsgivere vælger at uddele større bevillinger til flerårige projekter for at sikre en højere grad af gennemslagskraft af FoU-aktiviteterne. Det gælder blandt andet Partnerskab for børneforskning, men også de store private fonde som VILLUM-fonden, Novo Nordisk Fonden og LEGO-fonden.

Flere professionshøjskoler har da også som ambition at hjemtage større projektmidler til FoU-projekter. I samtaler med DFIR har professionshøjskolerne selv angivet flere forhold som baggrund for dette målbillede. Dels er der behov for at supplere FoU-grundbevillingen for at skabe mærkbar impact i både uddannelse og praksis i større målestok. Dels understøtter større bevillinger kapacitetsopbygningen af FoU-miljøerne på tværs af fagområder. Professionshøjskolerne fortæller også, at det er mere omkostningstungt at drive mange små projekter.

I forlængelse heraf påpeges det af flere interessenter og spørgeskemarespondenter i

spørgeskemaets fritestfelter, at FoU-grundbevillingen fra finanslovstilskuddet, navnlig for professionshøjskolernes vedkommende, ofte bliver brugt til at dække de omkostninger, der er forbundet med projektudvikling og ansøgningsskrivning til eksterne bevil-
lingsgivere.

DFiR ser derfor et potentiale i, at både pri-
vate og offentlige bevillingsgivere udmønter
større og flerårige bevillinger til FoU-projek-
ter. Dette vil understøtte både mere impact
og bedre skalering i praksis og kan samtidig
gavne den langsigtede kapacitetsopbygning i
FoU-miljøerne.

Anbefaling

Både offentlige og private bevillingsgivere
bør styrke adgangen til større og flerårige
FoU-bevillinger. Dels vil dette understøt-
te den langsigtede kapacitetsopbygning
i FoU-miljøerne, dels vil det sikre større
impact af FoU i praksis.

Vurderingskriterier

Det er navnlig for professionshøjskolesek-
toren løbende blevet drøftet, hvorvidt den
FoU, der foregår ved professionshøjskoler,
er væsensforskellig fra den, der foregår ved
universiteterne. Flere centrale interessenter
har i samtaler med DFiR undslået sig bestræ-
belser på at definere FoU-aktiviteter udført
ved professionshøjskoler som havende
særlige kendetegn, ud over at de skal være
praksisrettede og anvendelsesorienterede.

Flere interessenter påpeger dog, at den
klassiske opdeling mellem anvendt forsk-
ning og grundforskning ikke i tilstrækkelig
grad beskriver den FoU, der udføres ved
professionshøjskoler og erhvervsakademier.
Der er gode takter i denne insisteren på, at
forskning er forskning. Dog undlader DFiR
at bevæge sig dybere ind i de mere viden-

skabsfilosofiske aspekter af disse diskussioner.
Det er dog et faktum, at praksisnære og
anvendelsesorienterede forsknings- og ud-
viklingsaktiviteter udføres mange steder i det
danske forsknings- og innovationslandskab,
herunder også i universitetssektoren og på
hospitalerne. Det er netop den særlige insti-
tutionelle, økonomiske og juridiske ramme
samt kontekst for professionshøjskolerne og
erhvervsakademiernes FoU-aktiviteter, der
sætter rammen for dette projekt – ikke en
væsensforskellig og særegen type FoU.

Fra flere sider, også internationalt, er der
interesse for at arbejde med supplerende
kvalitetsvurderingskriterier ud over de krite-
rier, der almindeligvis bruges til at bedøm-
me excellent forskning. Eksempelvis er det
i flere interessentsamtaler blevet peget på
fornuften i at indtænke vurderingskriterier,
der også bedømmer, i hvor høj grad det
er muligt at sikre implementering og evt.
også skalering af den FoU, der produceres i
projektet.

Der er flere bestræbelser blandt bevillings-
givere på at anvende vurderingskriterier, der
går ud over gængse krav om klassisk viden-
skabelig kvalitet. Eksempelvis stiller Partner-
skab for børneforskning krav til eksempelvis
praksisorienteret formidling og forankring,
projektets bidrag til at skabe bedre forhold
for målgruppen, dvs. alle børn, kapacitetsop-
bygning af de pædagogiske uddannelser
og i den pædagogiske praksis, inddragelse
af praksis og praksisrelevans. Partnerskabets
akkumulerede viden og kompetence bør
bringes i spil næste gang, der skal uddeles
offentlige midler med professionshøjskoler-
ne for øje (Partnerskab for børneforskning,
2023b).

Nogle interessenter opfordrer til, at FoU-pro-
jekterne primært vurderes på deres pro-
jektmæssige kvaliteter, f.eks. hvordan man
inddrager praksis og skaber impact og min-

dre på ansøgers CV. De henleder opmærksomheden på, at det nedlagte Strategiske Forskningsråd, som ydede støtte til forskning, der adresserer Danmarks velstands- og velfærdsudfordringer, tidligere tog sig af denne opgave. I flere interessentsamtaler blev det desuden påpeget, at det kan være en udfordring at få finansieret den strategiske forskning, der lægger sig mellem grundforskning og innovation.

Diskussionen om kvalitetsvurderingen af forskningen og forskningsexcellence er ikke kun relevant for professionshøjskoler og erhvervsakademier, men er en løbende debat i hele det internationale forskningslandskab. Senest har Danmarks Frie Forskningsfond i december 2022 underskrevet aftalen "Agreement on Reforming Research Assessment", som skal forpligte forskningsfinansierende fonde og forskningsorganisationer på tværs af Europa til at fremme en bredere og mere helhedsorienteret bedømmelse af forskning. Aftalen skal bidrage til at udvikle bedømmelsesprocesser, der værner om forskningens kvalitet og impact, og hvor det fulde spektrum af forskningsresultater og forskningsrelaterede opgaver anerkendes. Der arbejdes i en sådan tilgang i højere grad med kvalitative vurderinger af forskningen suppleret af ansvarlig brug af kvantitative indikatorer (Coalition for Advancing Research Assessment (COARA), 2022).

DFiR har i sin rapport om tværfaglighed fra 2022 ligeledes behandlet excellencebegrebet, blandt andet med inspiration fra sin studietur til Schweiz i 2021. På sin studietur til Holland i 2022 blev DFiR gjort bekendt med tilsvarende hollandske bestræbelser for at udvikle excellencebegrebet. DFiR tilslutter sig nødvendigheden og værdien af at udvikle måderne hvorpå, man vurderer forskningens kvalitet, hvilket også vil komme FoU ved

professionshøjskoler og erhvervsakademier til gavn (Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, 2022).

Anbefaling

Uddannelses- og Forskningsministeriet bør understøtte en systematisk erfaringsudveksling mellem offentlige og private bevillingsgivere for at sikre styrkede kompetencer inden for udmøntning, kvalitetsvurdering og opfølgning af den praksisrettede og anvendelsesorienterede FoU.

DFiR mener ligeledes, at der bør foregå en løbende drøftelse blandt de FoU-udførende og FoU-finansierende aktører af, hvordan man bedst måler samfundsmæssig impact.

Anbefaling

Offentlige og private bevillingsgivere skal sammen med professionshøjskoler, erhvervsakademier og andre relevante aktører fortsætte udviklingen af kriterier for vurdering af kvalitet og impact af den praksisrettede og anvendelsesorienterede forskning og udvikling.

Smalle forskningsdagsordener

Ydermere fremhæves det både af en majoritet af spørgeskemarespondenterne og i interessentsamtalerne, at den eksterne finansiering både er vigtig, men også har nogle ikke-intenderede konsekvenser. Ingen er i tvivl om, at de private fondes interesse for at finansiere FoU-aktiviteter navnlig ved professionshøjskolerne er med til at løfte forskningshøjden ved de pågældende institutioner. Og fondenes bevillinger kan potentielt være med til at skabe mere diversitet i forskningen og måske især impact.

Samtidig har det den konsekvens, at man, som en interessant udtrykte det, er på evig jagt efter, hvad fondene er optaget af. Flere andre interessenter nævner eksempelvis de praktisk-musiske fag, børns literacy o.a. som forskningsfelter på skoleområdet, der ikke kan tiltrække nævneværdig ekstern FoU-finansiering, og som derfor forbliver underbelyst i forskningen i skolehverdagen. Derimod er der blandt de private fonde stor interesse for at finansiere FoU relateret til naturvidenskabelig uddannelse og dannelse. Det har den konsekvens, at de lærer- og til dels også pædagogfaglige FoU-miljøer må vinkle deres projekter derefter.

Blandt de mange stakeholders, DFIR har talt med, udtrykkes der forskellige ønsker til og synspunkter om den eksterne finansiering af FoU-aktiviteterne. En række centrale aktører er fortalere for separate, konkurrenceudsatte midler med særskilte kvalitetsparametre. Andre udtrykker tvivl om, hvorvidt det er den rette løsning. Flere er bekymrede for, at det vil have den bivirkning, at der skabes en fortælling om den praksisrettede FoU som en anden og ringere type forskning end den

universitære forskning. En forsker udtrykte f.eks., at man skal måles på de samme parametre som universitetsforskere, hvis man vil tages alvorligt af den forskningsverden, man betragter sig selv som en del af. DFIR tager ikke stilling i denne debat, men opfordrer til en videre drøftelse af forskellige scenarier også for den offentlige konkurrenceudsatte finansiering af FoU ved professionshøjskoler og erhvervsakademier i forbindelse med formuleringen af en national strategi for området.

Anbefaling

Folketinget og regeringen skal sikre et nødvendigt bevillingsgrundlag for, at professionshøjskoler og erhvervsakademier kan fortsætte det igangværende modningsarbejde på FoU-området og videreudvikle den samfundsmæssige værdiskabelse, FoU-aktiviteterne bidrager til, herunder det frugtbare og konstruktive samarbejde med universiteterne.

Den nederlandske UAS-sektor og Regieorgaan SIA

I Nederlandene, hvor DFIR var på studietur i 2022, findes de såkaldte hogescholen som særskilt sektor for videregående professionsrettede uddannelser. I en international sammenhæng betegnes disse som Universities of Applied Sciences – UAS.

De nederlandske hogescholen skal bedrive forsknings-, udviklings- og designaktiviteter, der skal bidrage til den professionelle praksis. Sektoren fik i 2001 et særskilt, men beskedent offentligt budget til at bedrive egen forskning. Dette er i 2020 vokset til 157 mio. euro i basisforskningsbevilling.

Derudover er der som en hovedkilde til ekstern finansiering af FoU ved hogescholen en særlig afdeling under det nederlandske forskningsråd (NWO), Taskforce for Applied Research (SIA), der med mange forskellige virkemidler specifikt finansierer FoU-projekter med videnskabelige medarbejdere i denne sektor som projektledere. Det overordnede formål er at etablere partnerskaber mellem hogescholen og private og offentlige virksomheder med henblik på at bedrive anvendelsesorienteret forskning.

SIA's forventede budget for 2023 er på 65 mio. euro.

SIA's tildelingskriterier inkluderer kvaliteten af forskningsspørgsmålet, herunder graden af praksisinvolvering, hvilket netværk af aktører, der indgår i projektet, samt rollefordeling og forskningsdesign, mens publikationskriterier ikke behøver være en hindring.

(Vereniging Hogescholen, 2023; Regieorgaan SIA, 2023)

Kapitel 5

Baggrund og metode

Interessentsamtaler

I løbet af projektet har der været afholdt 15 indledende interessentsamtaler. Formålet med interessentsamtalerne var at undersøge en række centrale interessents opfattelser af videnudvekslingens karakter, forskningens kvalitet, samt dens rammebetingelser. Den viden, der blev indsamlet igennem samtalerne, blev blandt andet benyttet til at udvikle spørgeskemaundersøgelsen. Desuden inddrages interessentsamtalerne som kvalitativ empiri i analysen. Undervejs i rapporten er der refereret til udvalgte interessents konkrete udtalelser. De er taget med, da DFIR vurderer, at de fint spejler det generelle indtryk, rådet har fået gennem sine mange drøftelser og spørgeskemarespondenternes kommentarer i fritekstfelterne.

Interessentsamtalerne blev gennemført med repræsentanter fra blandt andet erhvervsakademier, professionshøjskoler, universiteter, aftagerfelter, interesseorganisationer og bevillingsgivere.

Spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier

Som led i projektet blev der udviklet en spørgeskemaundersøgelse, hvis formål var at indhente viden fra FoU-aktive medarbejdere på professionshøjskoler og erhvervsakademier vedrørende de tre centrale elementer i DFIR's

projekt: kvalitetsbegrebet, videnudveksling og rammevilkår.

Et foregående litteraturstudie og indledende interessentsamtaler dannede udgangspunkt for den første formulering af spørgerammen. Efterfølgende blev spørgerammen testet i en fokusgruppe bestående af forskningsaktive medarbejdere fra både professionshøjskoler og erhvervsakademier. Fokusgruppens kommentarer og feedback førte til revisioner i spørgerammen, hvorefter denne blev sat op i surveyprogrammet SurveyXact og pilottestet af 8 testpersoner fra begge institutioner.

Det samlede antal personer, som blev inviteret til at besvare spørgeskemaet (populationen), blev identificeret af de enkelte institutioner på baggrund af følgende parametre:

- Forskningsaktive medarbejdere i enten 2022, 2021 eller 2020. De FoU-aktive medarbejdere blev identificeret af de enkelte institutioner.
- For professionshøjskoler: kun FoU-aktive medarbejdere med uddannelsestilknytning til uddannelserne lærer, sygeplejerske eller pædagog

Det endelige spørgeskema blev udsendt til i alt 1233 medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier den 5. januar 2023, og indsamlingen af besvarelser blev afsluttet den 19. januar 2023. Fordelingen af populationen, stikprøve og svarprocent på

hhv. professionshøjskoler og erhvervsakademier fremgår af Tabel 5.

DFiR gav i spørgeskemaundersøgelsen respondenterne mulighed for at uddybe deres besvarelser i fritextfelter. Dette gjorde en

stor del af respondenterne brug af. DFiR har inkluderet disse bemærkninger som empiri i undersøgelsen, hvor relevant.

Tabel 5 Stikprøvestørrelse, antal besvarelser og svarprocent

	Population	Stikprøve*	Svarprocent
Professionshøjskoler	932	337	36%
Erhvervsakademier	301	100	33%
Total	1233	437	35%

Kilde: DFiR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Note: I kolonnen "Stikprøve" opgøres antallet af fuldstændige besvarelser, dvs. at der kun inkluderes besvarelser fra de respondenter, der har gennemført hele spørgeskemaet. Der er frasorteret 52 personer, som havde indikeret, at de kun havde udført forskning før 2020, da de falder uden for den fastsatte ramme for undersøgelsen.

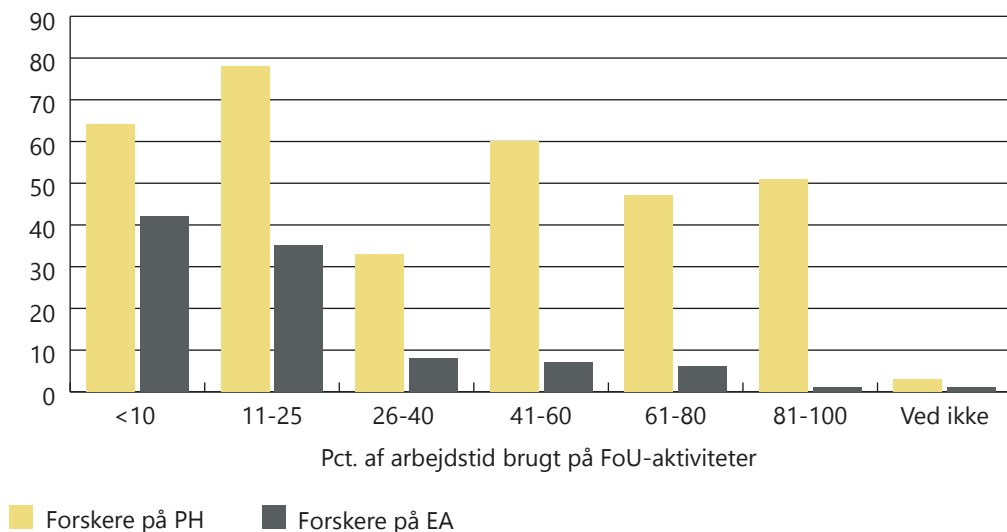

Figur 17 viser, at der er stor spredning i fordelingen af, hvor meget FoU-aktivitet udgør af respondenternes arbejdstid. Graden af forskningsinvolvering har selv sagt en betydning for respondenternes besvarelser og

forståelse af spørgsmålene, hvor en lav grad af involvering kan medvirke til, at respondenterne ikke har tilstrækkelig erfaring med og viden om de spørgsmål, der bliver stillet.

Figur 17 Fordeling af arbejdstid brugt på FoU-aktiviteter i 2022, for hhv. forskere på professionshøjskoler (PH) og erhvervsakademier (EA). 2022.

Antal respondenter

Kilde: DFIR spørgeskemaundersøgelse til FoU-aktive medarbejdere ved professionshøjskoler og erhvervsakademier 2023.

Ekstern finansiering af FoU projekter 2019-2021

DFIR har indhentet oplysninger fra de enkelte institutioner vedrørende hjemtag af ekstern projektf finansiering i perioden 2019-2021. Denne specifikke periode er valgt, da UFM's evaluering dækkede perioden til og med 2018. Formålet har været at undersøge bevillingsstørrelser i den treårige periode. Alle seks professionshøjskoler indrapporterede hjemtag af eksterne midler i den valgte periode til FoU-projekter med særlig relevans for de tre største velfærdsprofessionsuddannelser, sygeplejerske, lærer og pædagog, mens kun to erhvervsakademier hjemtog eksterne FoU-midler i perioden.

I forbindelse med behandling af data fra de seks professionshøjskoler er følgende afgrænsninger og antagelser anvendt:

- De indrapporterede eksterne midler omfatter kun projekter, der primært kan relateres til lærer-, pædagog- og sygeplejerskeuddannelserne.
- Eksterne midler til afdelinger af Center for Undervisningsmidler og ph.d.-projekter indgår i beregningen af det samlede hjemtag af eksterne midler.
- Projekter hvor institutionens samlede budgetandel er angivet som 0 er udeladt af data, på trods af en succesfuld bevilling.

- For UCN og UCL er der frasorteret projekter med tilknytning til fysioterapeut-, ergoterapeut- og radiografuddannelsen.
- For fire af de seks professionshøjskoler er den fulde NAFA-bevilling indrapporteret i data. Den samlede bevilling dækker FoU-aktiviteter, men også andre aktiviteter, som ikke kan henføres til FoU. En enkelt institution har indrapporteret den fulde NAFA-bevilling samt andelen, der afsættes til FoU-aktiviteter. Denne andel udgjorde ca. 1/3 af den samlede NAFA-bevilling. Der er derfor gjort den antagelse, at denne andel vil være tilsvarende for de andre institutioner. Derfor har DFIR i databehandlingen skaleret NAFA-bevillingerne for de resterende institutioner. Denne antagelse blev stillet op for at imødegå skævvridning i data, der opstår, når den fulde NAFA-bevilling i 2021 medregnes i data.

Følgende forbehold er gældende:

- Grundet forskelle i professionshøjskolernes opgørelsesmetoder er disse data ufuldstændige. DFIR antager imidlertid, at de indhentede data stadig giver et overordnet billede af de eksternt finansierede projekters størrelse.
- Kun én professionshøjskole har eksplicit angivet FoU-andelen af den samlede budgetandel. Det kan derfor ikke udelukkes, at den indrapporterede budgetandel ikke udelukkende indeholder FoU-midler, men også omfatter midler til eksempelvis efter- og videreuddannelsesaktiviteter. Dette kan medføre, at de beregnede gennemsnitsstørrelser er overvurderet.
- For visse projekter på tværs af flere institutioner har der ikke været angivet dato for projektopstart. I disse tilfælde anvendes ansøgningsfristen som indikator for hjemtaget.

Følgegruppe og dialog med henholdsvis professionshøjskoler og erhvervsakademier

DFIR har nedsat en følgegruppe for projektet. Følgegruppen har haft som formål at give kvalificeret og faglig sparring for at sikre størst mulig relevans af projektet for en størst mulig kreds af interessenter. Følgegruppens rolle har udelukkende været at dele sin viden med rådet, ikke at validere eller godkende DFIR's arbejde. Følgegruppen bestående af ti medlemmer er sammensat af personer fra professionshøjskoler, erhvervsakademier og universiteter på hhv. ledelses- og forskerniveau og fra de tre overordnede aftagerfelter (kommuner, regioner og små- og mellemstore virksomheder). Et enkelt medlem kommer fra en anden type institution – Danmarks Evalueringsinstitut. Følgegruppens medlemmer er udpeget i kraft af deres personlige egenskaber, erfaring og viden, ikke som repræsentanter for deres organisation. Følgegruppens medlemmer er ikke citeret i DFIR's arbejde.

Undervejs i projektet har DFIR desuden afholdt dialogmøder med henholdsvis rektorkollegier og forskningschefnetværk (FOPU fra erhvervsakademierne og FIDP fra professionshøjskolerne) fra erhvervsakademierne og professionshøjskolerne. Endvidere er der i marts måned 2023 afholdt en rundbordssamtale, hvor både følgegruppens medlemmer og en række andre centrale aktører deltog og blev inviteret til at bidrage med kommentarer til et første udkast af denne rapport samt udkast til konklusioner og anbefalinger.

Professionshøjskolesektoren

Forskningsdirektør David Mayntz (Professionshøjskolen UCN)/Forsknings- og udviklingschef Andreas Rasch-Christensen (VIA UC)

Docent Maria Christina Secher Schmidt (Københavns Professionshøjskole)

Erhvervsakademisektoren:

Udviklingschef Jens Lautrup Nørgaard (Zaland)

Docent Petra Ahde-Deal, erstattet af Morten Boesen (begge KEA)

Universitetssektoren:

Dekan Andreas de Neergaard (Institut for Mennesker og Teknologi, RUC)

Lektor Jan Thorhauge Frederiksen (Institut for Kommunikation, KU)

Aftagerfelterne:

Kommuner: Stine Kart Skytte, områdeleder for dagtilbud i Roskilde Kommune.

Regioner: Forskningsansvarlig, lektor Anne Bendix Andersen (Viborg Regionshospital)

SMV/industri: Uddannelses- og forskningspolitisk chef, Mads Eriksen Storm (Dansk Erhverv)

Øvrige:

Områdechef Lise Tingleff Nielsen (Danmarks Evalueringsinstitut - EVA)

Tak til

Udover alle de FoU-aktive medarbejdere, der tog sig tid til at besvare DFIR's spørgeskema, projektets følgegruppe og deltagere ved rundbordssamtalen i marts 2023, samt alle de øvrige personer, der bidrog med viden og indsigt i interessentsamtalerne vil DFIR for kommentarer, input og ofte meget hurtig levering af data gerne takke:

- Danske Professionshøjskoler
- Danske Erhvervsakademier
- Danske Professionshøjskolars Rektorkollegium
- Danske Erhvervsakademiets Rektorkollegium
- Forskningsstrategisk Initiativ under Danske Professionshøjskoler
- Forskningspolitisk Udvalg under Danske Erhvervsakademier
- Administrative medarbejdere ved alle professionshøjskoler og erhvervsakademier med ansvar for forskningsstøtte og projektøkonomi
- Uddannelses- og Forskningsstyrelsen
- Uddannelses- og Forskningsministeriet
- Tænk tanken DEA
- Dansk Center for Forskningsanalyse, Aarhus Universitet
- Forskningscenter for uddannelseskvalitet, professionspolicy og praksis, VIA UC

Medlemmer af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd 2020-2023

Bestyrelsesmedlem og rådgiver **Christina Aabo**, Aabo Energy

Forskningsdirektør **Søren Bech**, Bang & Olufsen A/S og professor, Aalborg Universitet

Professor **Frede Blaabjerg** (formand), Aalborg Universitet

Centerleder, professor **Jes Broeng**, Danmarks Tekniske Universitet

Centerleder, professor **Mette Birkedal Bruun**, Københavns Universitet

Institutleder **Anna Haldrup** (næstformand), Københavns Universitet

Direktør, professor **Søren Rud Keiding**, Aarhus Universitet

Professor **Kristine Niss**, Roskilde Universitet

Professor **Thomas Sinkjær**, Aalborg Universitet

Referencer

BEK nr 1458 af 24/06/2021. (2021). Retrieved from <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1458>

Buch, A., Glavind, J. G., Iskov, T., & Noer, V. R. (2021). Forskning er Forskning – også på professionshøjskolerne! *Tidsskrift for Professionsstudier* 17 (32), pp. 90-100.

Cirkulære om overenskomst for akademikere i staten. (2021). *CIR1H nr 10084 af 20/12/2021*. Retrieved from <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2021/10084>.

Coalition for Advancing Research Assessment (COARA). (2022). *Agreement on Reforming Research Assessment*. https://coara.eu/app/uploads/2022/09/2022_07_19_rra_agreement_final.pdf

DAMVAD Analytics. (2021). *Behovet for velfærdssuddannede i 2030 - Prognose fordelt på landsdele*.

Danske Erhvervsakademier. (2023). <https://dkea.dk/sektoren-0/vores-historie>

Danmarks Evalueringsinstitut. (2017). *Forskning og udvikling på professionshøjskolerne som vej til uddannelseskvalitet*.

Danmarks Evalueringsinstitut. (2019). *Analyse af professionshøjskolernes og erhvervsakademiernes FoU-aktiviteter 2013-2018*.

Danmarks Forsknings og Innovationspolitiske Råd. (2022). *God tværfaglighed i forskning og innovation*.

Danske Professionshøjskoler. (2022). *Videnregnskab 2021*.

FL2013. (2013). *På vej mod et stærkere Danmark. Aftale om Finanslov*. https://fm.dk/media/13683/paavejmodetstaerkeredanmark_finanslovforslag2013_web_pdfa.pdf.

Holm-Larsen, S. (2012). Milepæle i læreruddannelsen m.v. *Uddannelseshistorie*, pp. 153-160.

IRIS Group & HBS Economics. (2021). *Mismatch på det danske arbejdsmarked i 2030*.

Larsen, M., & Jakobsen, V. (2022). *Arbejdskraftmangel og rekrutteringsudfordringer på de store velfærdsområder: Forundersøgelse af eksisterende viden*. VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

LBK nr. 779 af 08/08 2019. (2019). Retrieved from [retsinformation.dk/eli/lta/2019/779](https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/779)

LBK nr. 786 af 08/08 2019. (2019). Retrieved from <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/786>

Lindeberg, T. H. (2018). Betydningen af professionernes værdiskabelse for forskning og udvikling. *Tidsskrift for professionsstudier*, 26, pp. 62-72.

Lov nr. 1614 af 26. december 2013. (2013). Retrieved from <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2013/1614>

Naturfagsakademiet. 2023. <https://nafa.nu/>.

Nielson, B. (2018). Anvendelsesforpligtet grundforskning på læreruddannelsen. *Studier i læreruddannelse og -profession 3 (1)*, pp. 120-41.

OECD. (2015). *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities*. Paris: OECD Publishing.

Partnerskab for børneforskning. (2023a). <https://xn--brneforsk-l8a.dk/>.

Partnerskab for børneforskning. (2023b). <https://borneforsk.dk/forskningsmidler/opslag-2023>

Pedersen, D. B., & Gensby, U. (2022). Vidensmobilisering og vidensbrobygning - en oversigt over modeller og metoder. *Økonomi og politik 95 (2)*, pp. 11-22.

Ph.d.rådet for uddannelsesforskning. 2023. <https://phdraadetforuddannelsesforskning.dk/>.

Regieorgaan SIA. (2023). <https://regieorgaan-sia.nl/>

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte. (12. oktober 2012). Udmelding af forventet fordeling ved udmøntning af pulje til forskningstilknytning samt udviklings- og evidensbaseret.

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2019). *Evaluering af forsknings- og udviklingsaktiviteter på professionshøjskoler og erhvervsakademier*. <https://ufm.dk/publikationer/2020/forsknings-og-udviklingsaktiviteter-pa-professionshojskoler-og-erhvervsakademier>.

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2023a). <https://ufm.dk/uddannelse/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/europaeisk-kvalifikationsramme-eqf>.

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2023b). <https://ufm.dk/forskning-og-innovation/rad-og-udvalg/partnerskab-for-borneforskning>.

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2023c). <https://ufm.dk/uddannelse/institutioner-og-drift/okonomi/bygningsmaessige-forhold>.

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2023d). <https://ufm.dk/uddannelse/rad-naevn-og-udvalg/ph-d-radet>.

Vereniging Hogescholen. (2023). <https://www.vereniginghogescholen.nl/>.

Weisdorf, A. K. (2019). *Universities of Applied Sciences: Hvidbog om institutionslandskabet i Finland, Holland, Norge, Schweiz, Storbritannien, Sverige og Tyskland*. Danske Professionshøjskoler.

Noter

- 1 DAMVAD Analytics, 2021; IRIS Group & HBS Economics, 2021; Larsen & Jakobsen, 2022.
- 2 Jf. dialog med Erhvervsakademiernes Forskningspolitiske Udvalg.
- 3 For en undersøgelse af koblingen mellem FoU og undervisning ved professionshøjskolerne, se Danmarks Evalueringsinstitut, 2017.
- 4 Der ydes derudover et finanslovstilskud på knap 8 mio. kr. til Danmarks Medie- og Journalisthøjskole til analyse- og udviklingsopgaver. Tilskuddet indgår ikke i finanslovstilskuddet til professionshøjskoler og erhvervsakademier.
- 5 2013-priser. (FL2013, 2013)
- 6 I fritekstfeltene angiver flere respondenter, at de ikke forstår, hvad der menes med spørgsmålet.
- 7 "Begrebet forsknings- og udviklingsaktiviteter defineres i dette notat som såvel forsknings- og udviklingsaktiviteter som tilgrænsende forsknings- og udviklingsaktiviteter i henhold til Frascati-manualen." Note 2 i BEK nr 1458 af 24/06/2021.
- 8 Et andet erhvervsakademi var partner i et af projekterne med ekstern finansiering og har opgjort denne budgetandel til 30.000 kr. Erhvervsakademiernes gennemsnitlige hjemtag udgør henholdsvis 11 pct. (2019) og 7 pct. (2021) af det gennemsnitlige hjemtag af midler til FoU med særlig relevans for hhv. lærer- pædagog- og sygeplejerskeuddannelserne ved professionshøjskolerne i samme år.
- 9 Se kapitel 5 for begrundelsen bag dette valg.

Bilag A

Succesrater ved Danmarks Frie Forskningsfond og Innovationsfonden

Tabel A.1 Hjemtag af midler fra Danmarks Frie Forskningsfond 2016-2022.
Kilde: Danske Professionshøjskoler, baseret på data fra DFF.

Tabel 1: Ansøgte og bevilligede midler 2016-2022, fordelt på virkemidler

	Ansøgt beløb (DKK) med PH som hovedan- søger	Bevilget beløb (DKK) med PH som hovedan- søger	Succesrate 2016-2022 med PH som hovedansøger	Succesrate 2016-2022 med PH som medansøger	Succesrate DFF 2021 (eller se- nest relevante årsrapport)
Virkemidler, hvor professionshøjskolerne klarer sig relativt godt som hovedansøger					
DFF-Forskningsprojekt2	22.730.974	5.891.957	25,9%	4,7%	8,0%
Tidsskrifter Kultur og Kommunikation	270.000	120.000	44,4%		39,0%
Virkemidler, hvor professionshøjskolerne klarer sig relativt dårligt som hovedansøger, men har fået bevillinger					
Forskeruddannelse uden for universiteterne (ph.d)	245.925.728	25.295.525	10,3%	0,0%	16,0%
DFF-Forskningsprojekt1	23.125.380	2.731.284	11,8%	0,0%	12,0%
Virkemidler, hvor professionshøjskolerne ikke har modtaget bevillinger som hovedansøger					
Tematisk forskning - Mennesker og samfund	37.192.712	0	0,0%	8,8%	8,0% ¹
Sapere Aude: DFF-Forskningsleder	18.556.499	0	0,0%	0,0%	11,0%
DFF-Forskningsprojekt1 (Corona)	12.974.257	0	0,0%	0,0%	3,30% ²
Tematisk forskning – Effekter af tidlige indsatser	8.760.137	0	0,0%	22,9%	13,7%

	Ansøgt beløb (DKK) med PH som hovedan- søger	Bevilget beløb (DKK) med PH som hovedan- søger	Succesrate 2016-2022 med PH som hovedansøger	Succesrate 2016-2022 med PH som medansøger	Succesrate DFF 2021 (eller se- nest relevante årsrapport)
Tematisk forskning – Grøn omstilling	5.760.000	0	0,0%	43,1%	13,0%
Forskernetværk Kultur og Kommunikation	2.340.721	0	0,0%	0,0%	12,6% ²
Eksplorativt netværk Kultur og Kommunikation	718.963	0	0,0%	-	48,0%
Skolarstipendier Sundhed og Sygdom	410.804	0	0,0%	-	33,0%
Forskningsophold i udlandet Samfund og Erhverv	171.845	0	0,0%	-	24,0%
Tematisk forskning – Læring og uddannelseskvalitet	0	0		12,1%	13,2% ³
Inge Lehmann-programmet	-	-		0,0%	28,0%
Tematisk forskning – Klinisk Forskning	-	-		0,0%	-
I alt	378.938.020	34.038.766	9,0%	10,1%	11,0%

Kilde: Data fra DFF. Anm: Data fra DFF, ansøgninger og bevillinger, hvor en professionshøjskole er hoved- eller medansøger. 2022 dækker perioden frem til okt ober 2022. Noter: Den gennemsnitlige DFF-succesrate er fra sidste årsrapport, hvor virkemidlet var i spil. 1: tallet er fra 2019, 2: tallene er fra 2020, 3: tallet er fra 2018

Tabel A.2 Hjemtag af midler fra Innovationsfonden 2016-2022. Kilde: Danske Professionshøjskoler, baseret på data fra IFD.

Tabel 2: Ansøgte og bevilligede midler 2016-2022, fordelt på områder

	Ansøgt (DKK)	Bevilget (DKK)	Succesrate 2016-2022 med PH som hovedansøger	Succesrate 2016-2022 med PH som medansøger	Succesrate DFF 2021
Områder, hvor professionshøjskolerne har klaret sig relativt godt som hovedansøger					
Kultur og Kommunikation	135.605.152	23.723.135	17%	2%	10%
Det tværrådslige udvalg	41.169.453	5.320.305	13%	0 %	6%
Områder, hvor professionshøjskolerne klarer sig relativt dårligt som hovedansøger, men har fået bevillinger					
Samfund og Erhverv	67.204.585	2.406.192	4%	23%	11%
Sundhed og Sygdom	58.587.734	2.589.134	4%	0%	13%
Områder, hvor professionshøjskolerne ikke har modtaget bevillinger som hovedansøger					

	Ansøgt (DKK)	Bevilget (DKK)	Succesrate 2016-2022 med PH som hovedansøger	Succesrate 2016-2022 med PH som medansøger	Succesrate DFF 2021
Tematiske midler	51.712.849	0	0%	14%	13%
Teknologi og Produktion	13.479.036	0	0%	0%	10%
Natur og univers	10.768.407	0	0%	0%	11%

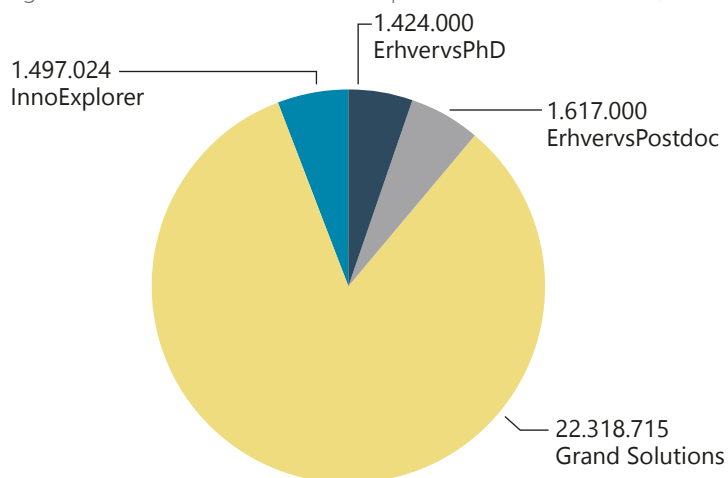
Kilde: Data fra DFF

Tabel 3: Liste over alle ansøgning med bevilling, hvor mindst en professionshøjskole indgår

År	Virkemiddel	Bevillet beløb til PH'er	Andel af samlet beløb	Hovedansøger	Medansøger(e) professionshøjskoler
2019	Grand Solutions	12.425.597	72%	Professionshøjskolen Absalon	
2021	Grand Solutions	4.215.576	22%	Aalborg Universitet	VIA University College
2020	Grand Solutions	1.969.920	19%	Teknologisk Institut	VIA University College
2020	InnoExplorer	1.497.024	100%	Professionshøjskolen Absalon	
2016	Grand Solutions	1.355.140	17%	VIVE	University college Sjælland
2017	ErhvervsPostdoc	882.000	66%	Professionshøjskolen Metropol	
2019	ErhvervsPostdoc	735.000	71%	Københavns Professionshøjskole	
2016	ErhvervsPhD	712.000	66%	Professionshøjskolen Metropol	
2021	ErhvervsPhD	712.000	66%	Professionshøjskolen Absalon	
2020	Grand Solutions	623.338	4%	Aalborg Universitet	University College Nordjylland
2017	Grand Solutions	555.984	6%	Aalborg Universitet	VIA, UCC, Nationalt Videncenter for Læsning, UCC
2017	Grand Solutions	488.280	5%	Aalborg Universitet	VIA, UCC, Nationalt Videncenter for Læsning, UCC
2017	Grand Solutions	403.216	4%	Aalborg Universitet	VIA, UCC, Nationalt Videncenter for Læsning, UCC
2017	Grand Solutions	228.960	2%	Aalborg Universitet	VIA, UCC, Nationalt Videncenter for Læsning, UCC
2016	Grand Solutions	52.704	1%	Københavns Universitet	University College Copenhagen

Kilde: Data fra Innovationsfonden

Figur 1: Fordeling af midler fra Innovationsfonden på virkemidler 2016-2021, kroner

Kilde: Data fra Innovationsfonden

Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd har til formål at fremme udviklingen af dansk forskning, teknologiudvikling og innovation til gavn for samfundet. Rådet har ansvar for at give uddannelses- og forskningsministeren, Folketinget og øvrige ministre uafhængig og sagkyndig rådgivning om forskning, teknologiudvikling og innovation på overordnet niveau, herunder om kommende behov. Rådet skal inddrage relevante nationale og internationale erfaringer og tendenser i sin rådgivning, der skal være baseret på dokumentation, undersøgelser, analyser og evalueringer inden for forskning, teknologiudvikling og innovation.

